

Philol.
83
p

4° Philad. 83^R

✓ 25

E

<36622499470011

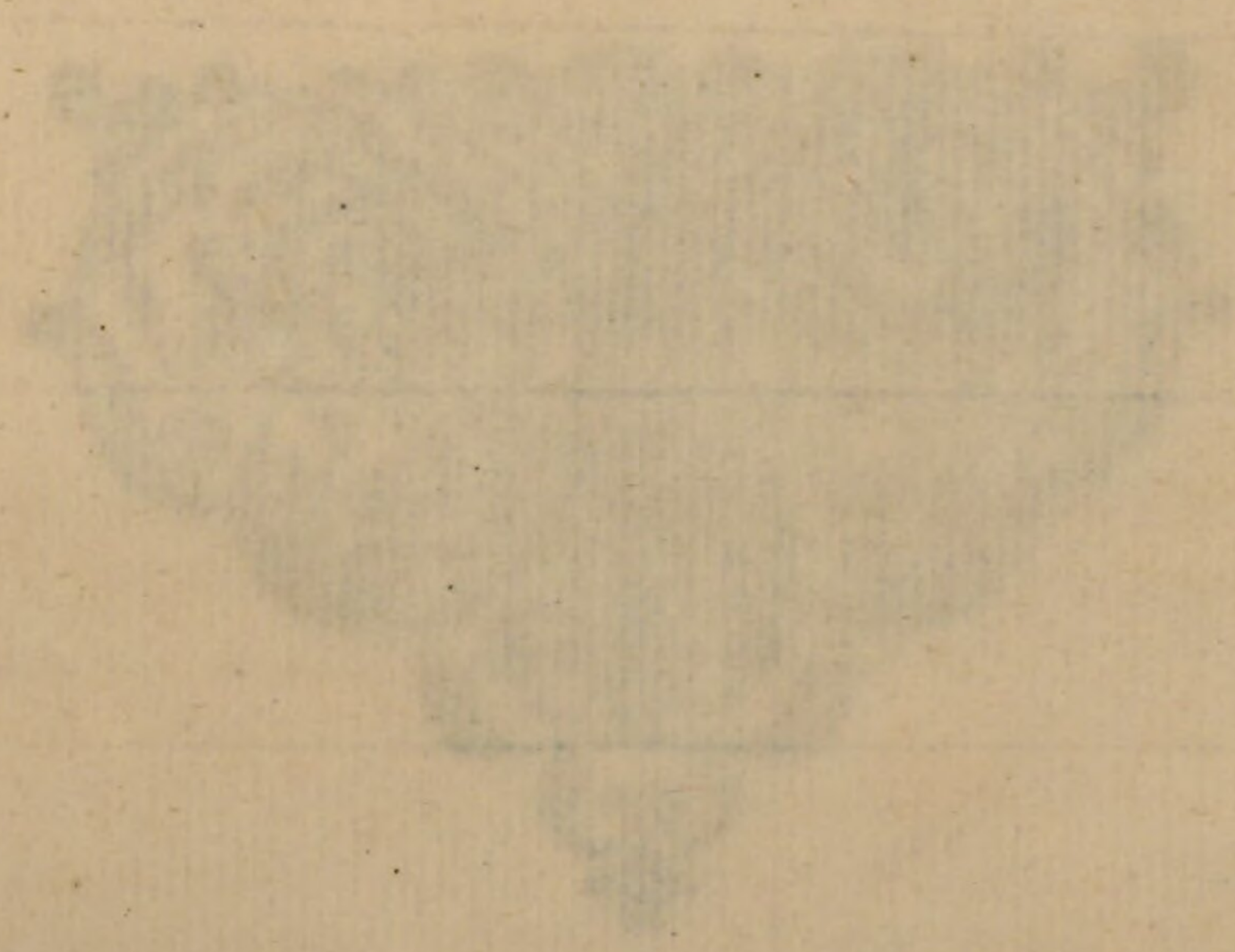
<36622499470011

S

Bayer. Staatsbibliothek

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

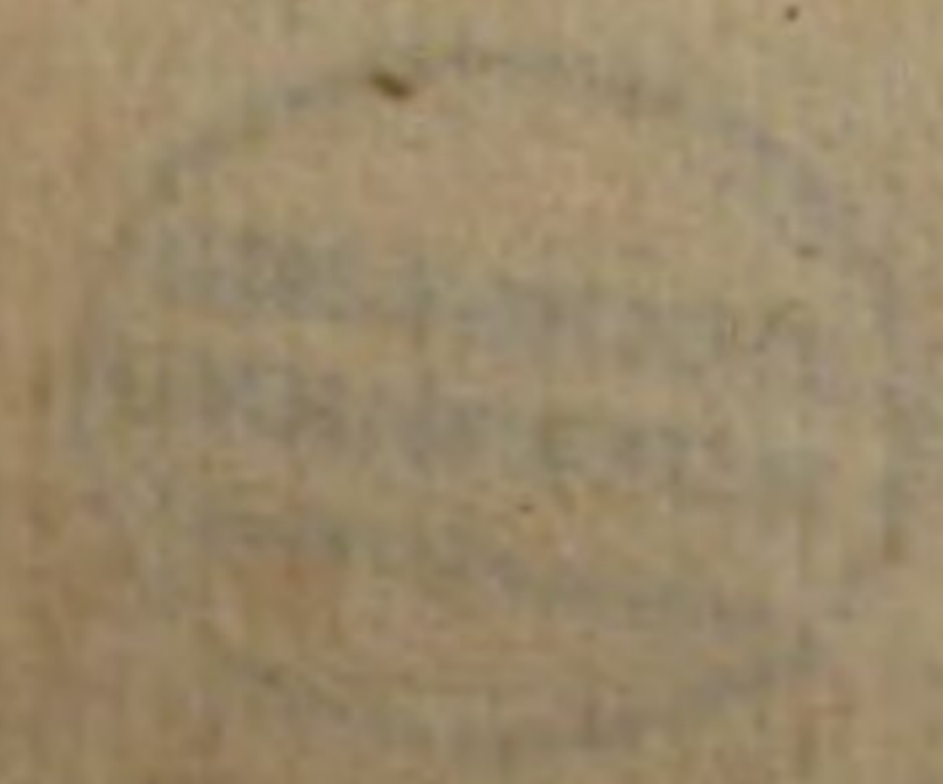
LIBRARY

FRANK R. F. S. M. S.

1000 R. F. S. M. S. DE C. V. W. R. I.

1000 R. F. S. M. S. DE C. V. W. R. I.

^{H/}
IOHANNIS SCRADERI
OBSERVATIONVM

L I B E R.

F R A N E Q V E R A E,
IN P E N S I S I A C O B I B R O V W E R I,
C I O I O C C L X L

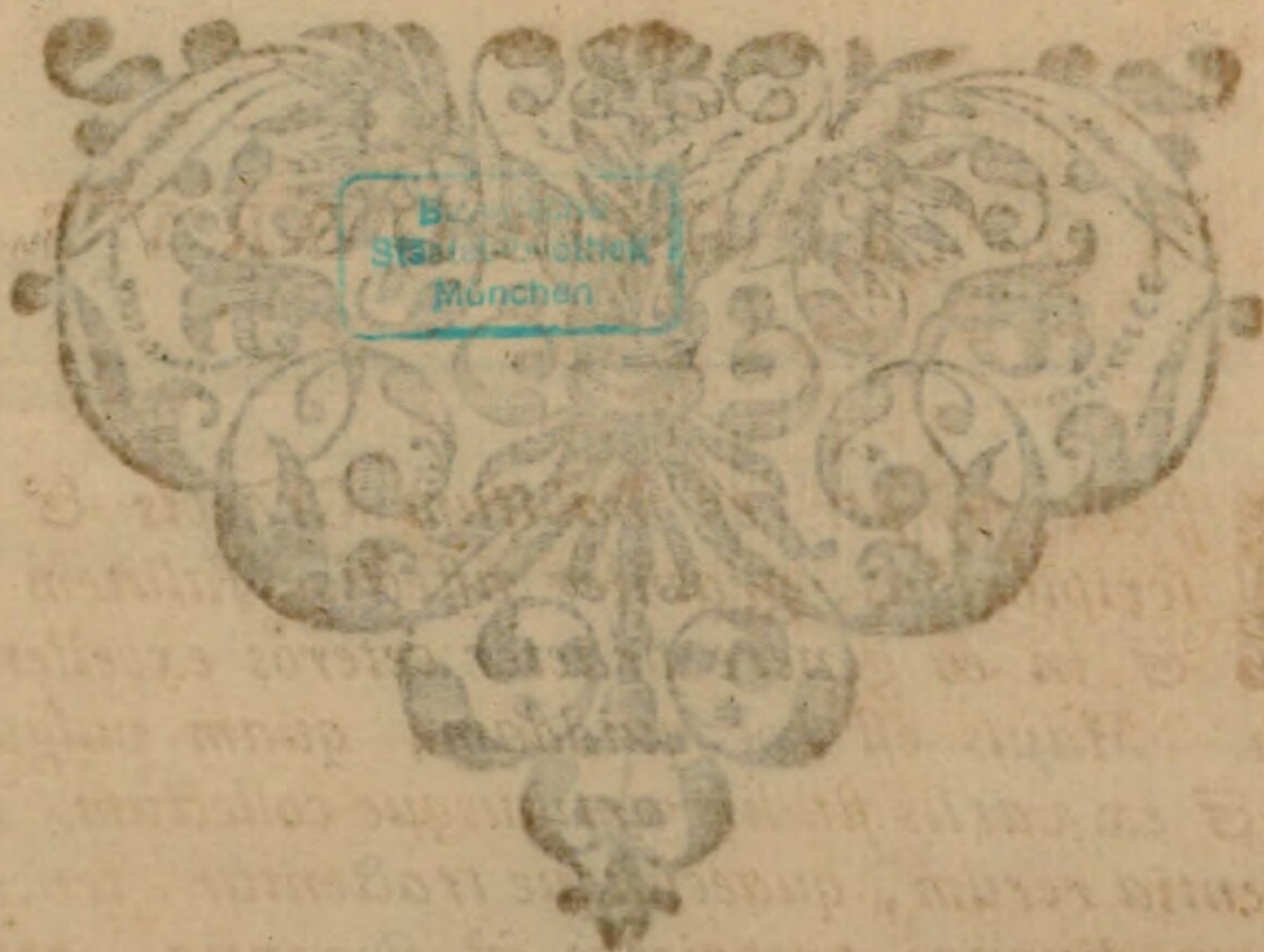
456/68/454

IOHANNIS SCRADERI

OBERVATIONVM

LIBER

FEOTRI

IN PARS JACOBI BRCAWERI

CLC 13 CC LXI

E R V D I T O
L E C T O R I

S. D.

I O. S C H R A D E R V S.

Difficile semper est habitum Graecis & Latinis
scriptoribus, graviter affectis, salutem reddere,
& in eo genere praeter ceteros excellere. Nec
mirum. Majus est hoc quiddam, quam vulgus existi-
mat, & ex variis studiis artibusque collectum. Est enim
& scientia rerum, quaecunque tractentur, tenenda; &
utriusque linguae proprietas & elegantia, atque adeo
singulorum scriptorum dictio penitus pernoscentia. Nec
ignorandae medendi viae, quas homines docti, & usu
periti tradiderunt. Accedat eodem oportet memoria bo-
na, & singularis sagacitas, & quaedam divinatio, sub-
tili limatoque judicio conjuncta. His vero temporibus
dis-

difficillimum est Poëtis, Latinis quidem, mederi. Ita viri, non solum ingenio & doctrina, sed etiam vetustissimis libris abundantes, in eo certatim elaborarunt, ut scripta politissima deletis maculis nitescerent. Tantum tamen abest, ut omnia veterum librariorum menda sustulerint, ut nullus liber reperiat, in quo non multa deprehendantur, quæ correctoris indigeant. Certe non mihi modo, sed, quod majus est, Criticorum principibus conplura visus sum feliciter sustulisse. Quare, cum non minus otii, quod Academia tribueret, quam negotii rationem vellemus exstare, nonnullas correctiones in duos libros abhinc triennium distribuimus, & librario tradidimus. Alter horum, qui complectitur emendationes in certa genera coactas, hominum nobiscum vetustate amicitiae conjunctissimorum consilio, hortatu, & auctoritate nunc in lucem prodit: alter, in quo servatur ordo temporum, quibus scriptores a nobis sanati floruerunt, si per operarum cessationem licebit, brevi sequetur. Interea vale, benigne Lector, & hoc opusculum propenso favore excipe.

JOH. SCHRADERI OBSERVATIONVM

LIBER I.

CAPUT I.

Propria quaedam nomina restituta. Corippo medicina facta. Vina Bisaltica. Varia Thraciae loca vestita vitibus fuisse. Corippus Homerum imitatur. Juvenalis versus aut emendatus, aut defensus. Britones, & Bistones aliquando commutantur. Utriusque gentis diritas & immanitas notata. Glossarium Isidori correctum. Blastus. Insignis Ausonii versus emendatus. Brit, unde Brito, Britannus. Britannae nurus quodam colore corpus inficere solebant. Ausonio versus e conjectura restitutus. Ex versibus duobus unum librarii conflare solent. Ubi voces eadem in initio versuum se subsequenter recurrunt, unum pluresve negligunt.

Constat inter omnes, qui Veterum scripta diligenter & caute evolvunt, haud uspiam gravius & crebrius errasse librarios, quam in propriis & veris locorum, gentium, atque hominum nominibus exarandis. Innumera quidem vulnera, doctissimis & politissimis auctoribus ab illis inposita, Critici nobilissimi atque optimi feliciter & ingeniose sanarunt; sed complura restant, quae curationis etiam nunc indi-

geant. Quapropter optabilem nonnullis, praecipue Poëtis, medicinam faciemus, atque hinc potissimum scribendi capiemus exordium.

Corippus igitur convivium magnifice ac splendide ornatum carmine celebrans inter nobiliora vina memorat *Risattica* III, 91.

*Fusca dabant fulvo Risattica vina metallo,
Quae natura parit liquidi non indiga mellis.*

Hunc locum mendo foedari *Ruizius*, *Demsterus*, & *Barthius* uno ore confitentur & queruntur. Et sane *Risattica* regio, vini ferax, omnibus est inaudita. In unico manu scripto codice, quem primus editor *Ruizius* secutus est, legebatur:

Fusca dabant fulvoris Attica vina metallo.

„ quod, ait ille, nec stare ullo modo potest, nec emendatum,
„ quemadmodum ad marginem fuerat, fatis nobis placuit; sic
„ enim est:

„ *Attica fusca dabant fulgenti vina metallo.*

Verba addidimus, ut incuria *Demsteri* mutationem, quam clare damnat, editori candido tribuentis appareret. Ipse p. 154. putet ita posse legi:

Fusca dabant fulvo simul Attica vina metallo.

Sed emendationes, quae tam longe recedunt a vestigiis codicum, ne refutari quidem merentur. Modestior *Barthius* Adv. xv, 13. c. 810. &, ut ad augendam libri molem eadem reponere solet, LV, 2. c. 2583. sine omni dubitatione legendum esse censet:

Fusca dabant fulvo Chrysattica vina metallo.

quae cum paucissimis nota sint, ipsius verba subjicere non gravabor:
„ In Glossario Graeco Latino legis: χρυσᾶττικόν, *Chrysatticum*.
„ Quod sane de hoc intelligendum. *Alexander Trallianus* lib. xi.
„ de medicamento ex myuro herba: καὶ δίδε μετὰ ἰνομέλιτῳ, ἢ χρυσ-
„ ᾶττικῷ καλῷ. unde dulcissimum vini genus fuisse discas. *Pli-*
„ *nus Valerianus* V. 8. vinum autem bonum est dare *Chrysatticum*,
„ & hoc modice. Idem cap. ix. vinum si voluerint bibere, *Chrysat-*
„ *ticum* iis dabis. Puto misturam fuisse. Misturam fuisse putat,
„ & tamen sine omni dubitatione legendum esse pronunciat:

Chrysattica vina,

Quae

Quae natura parit liquidi non indiga mellis!

Haec inter se quam repugnent omnes videre & perspicere possunt. Quid? quod *Corippo* memorata vina nomen a celebrioribus urbibus vel regionibus, ubi nata, traxerunt? unde vero *Chrysattica*? Ne diutius suspensum te detineam, Lector Erudite, restituo:

Fusca dabant fulvo Bisaltica vina metallo.

Bisaltica vocari vina Thracia, quod Bisaltae fuerint populus Thraciae, docere supervacaneum videtur. Hujus autem regionis varia loca, ut Ismara, Rhodope, Pangaea, vitibus amicta celebrantur. v. *Auson.* Mosell. 157. & *Stat.* Theb. iv, 655. & 386. ubi *Barthius* nonnulla collegit. Sed praestat insigne *Theopompi* testimonium, quod vir & amicus summus *L. C. Valckenaerius* ab *Athenaeo* servatum monuit III. p. 77. ὁ Θεόπομπος δὲ ἐν τῇ πεντηκοστῇ τετάρτῃ τῶν ἱστορίων, καὶ τὴν Φιλίππου φησὶν ἀρχὴν περὶ τὴν Βισαλτίαν, Ἀμφίπολιν, καὶ Γραιστωνίαν τῆς Μακεδονίας, ἑαροῦ μέσθ' αὐτῶν, πᾶς μὲν συκαὶ σῦκα, πᾶς δ' ἀμπέλους βότρυς, πᾶς δ' ἐλαίας ἐν ᾧ χρένῳ βρύειν εἰκὸς ἦν, αὐτὰς ἐλαίας ἐνεγκεῖν, καὶ εὐτυχῆσαι πάντα Φίλιππον. Haud me fugit *Is. Casaubonum* praetulisse lectionem Mss. περὶ τὴν Βισαλτίαν Ἀμφίπολιν exhibentium; verum sic quoque vestitam vitibus fuisse Bisaltiam constabit. Troicis temporibus vel in primis nobilia fuisse vina Thracia fidem facit *Homerus* Il. I, 72. & Od. I, 196, 208. ubi vinum a Marone, Apollinis Ismarii sacerdote donatum, Ulysses praedicat. Huc spectant Maronitarum nummi Bacchum, vitemque referentes, quos *Ex. Spanhemius* amatoribus antiquitatis exhibet atque illustrat *Diff. vi. de P. & U. N.* Vol. i. p. 366. Verrimi Poëtae testimonio *Plinius* utitur H. N. xiv, 6. *Vino antiquissima claritas Maroneo, in Thraciae maritima parte genito, ut auctor est Homerus.* ---- *Maroneum viciis tanto addito aquae miscendum Homerus prodidit.* Eodem *Corippus*, Poëta non indoctus, adeo manifeste respicit, ut propemodum vertat ejus μελιηδέα δῖνον ἐρυθρὸν. Quid enim aliud fusca vina,

Quae natura parit liquidi non indiga mellis?

Plinius: esse autem colore rubrum, odoratum, vetustate pinguescere. Si quis erit, qui suspicetur hujusce tractus vites paulatim degeneravisse, scrupulum *Plinius* eximere poterit superioribus

addens: *Durat etiam vis eadem in terra generi, vigorque indomitus; Quippe cum Mucianus ter Consul ex his, qui nuperrime prodidere, sextarios singulos octogenis aquae misceri compererit praesens in eo tractu. Consentit Ausonius:*

*Gauranum sic alma jugum vindemia vestit,
Et Rhodopen, proprioque nitent Pangaea Lyaeo.*

Thracum mentio memoriam loci *Juvenalis* refert Sat. XV, 124.

*Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi,
Hac saevit rabie imbelle, & inutile vulgus.*

ubi *Britonas* in numerum ferarum & immanium gentium referri videmus. Id dolens *Marklandus*, literatae Britanniae decus ac lumen, inustam genti maculam deleret tentavit ad *Statii* Sylv. IV, 2, 38. reponens:

Cimbri, nec Teutones unquam,

Sauromataeve truces.

Emendationem *Germanus* eruditus & candidus in Act. Lips. A. 1729. p. 383. laudat, &, ut Angli in conjiciendo felicitatem demonstret, ei testatur accedere quatuor Mss. in quibus sine suspitione *Sauromataeve* legatur; in aliis duobus esse *Bistones*, vel *Bitones*, vel *Btones*. Ego *Bitones*, & *Btones* esse scribendi compendia putabam, quæ librarii sequerentur, cum *Bistones* exarare deberent, ut *Lugdunensis Statii* codex *Bithonas* exhibet Theb. II, 421. & *Bithonas* III, 221. Quis autem fatis mirari potest eruditissimum virum adeo pretium diversae scripturae non cognovisse, ut ea deteriore firmare tentaverit? Mihi certe, cum *Bistones* in codice *Perizoniano*, quem *Lugdunensis* Academiae Bibliotheca servat, abhinc annos prope quatuordecim reperirem, lectionis hujus vel in primis ratio videbatur habenda, quod ipse *Juvenalis* haud leviter eam confirmaret *Sarmatas*, & *Thraces* similiter jungens III, 79.

Ad summum, non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax.

ut ante *Martialis* XII, 8, 9.

Thraces, Sauromatae, Getae.

Thracum vero feritatem & crudelitatem omnes omnium temporum scriptores fere notaverunt. Sed & plurimos & locupletissimos diritatis atque immanitatis Britannorum testes ex vetustis

mo-

monumentis excitavit *Barthius* ad *Claud.* II. Stil. 246. & praecipue
Conf. Mall. 51. & *Rutil.* I, 500. *Claudianus* B. Get. 568.

*Credite nunc omnes, quas dira Britannia gentes,
 Quas Ister, quas Rhenus alit.*

Avienus D. O. T. 749.

Dira Britannorum sustentant agmina terris.

Et 418.

Arva tenent diris nimium vicina Britannis.

ut *Burmmanus* legit pro *duris*, quod in duobus codicibus exstat,
Obs. Misc. Vol. I. p. 276. *Horatius* C. III, 4, 29. ad *Musas*:

Utcunque mecum vos eritis; libens

Insanientem navita Bosporon

Tentabo, & arentis arenas

Litoris Assyrii viator.

Visam Britannos hospitibus feros,

Et laetum equino sanguine Concanum:

Visam pharetratos Gelonos;

Et Scythicum inviolatus amnem.

Acron: feros] inhospitales. *Britanni* enim immolare hospites diceban-
 tur. Aut igitur vulgata *Juvenalis* scriptura fervanda est; aut locus,
 quem *Britones* obtinent, *Bistonibus* adsignandus.

Idem nomen in *Isidori* Glossario restituendum esse certo scio.
 Vulgatur: *Bestiones*, *tiraces*. *Munckerus* Syll. *Burm.* T. V. p. 373.
 tentabat: *Edones*, *Thraces*. Ego: *Bistones*, *Thraces*. Sed inventi
 laus debetur *Heinsio*, quem p. 375. sic ante nos emendasse dein-
 cept animadvertimus. Quapropter alteram generis ejusdem resti-
 tutionem in eadem litera subjiciam. Vulgo legitur: *Blato*, *cubi-
 cularius*, *hospitalarius*. Vix oculos in locum conjeceram, cum
Blastus debere corrigi videbam memor *Actor.* *Apost.* XII, 20. *Erat*
autem iratus Tyriis, & Sidoniis. At illi unanimes venerunt ad
*eum, & persuaso Blasto, qui erat super cubiculum Regis, postula-
 bant pacem.* Confirmant *Papias*, & Glossaria, quae *Blasto*, *cu-
 bicularius*, exhibent. *Ugutio* vocem *Blato* deducit a *blaterone*:
Blasto, omis exstat in Glossario, cujus locus in *Additamentis* Glos-
 sarii *Cangiani* reperitur: unde verum nomen, & glossae fontem
 latuisse manifestum est.

Plures hujus generis emendationes, non infeliciter in corruptissimo Glossario tentatae, nobis suppetunt; sed *Britonum* memores in praesentia potius de *Aufonio* bene merebimur. Technopae-gnii p. 487. vulgo legitur:

Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx.

Nota & parvorum cunis muliebre secus strix.

Hic mirari licet *Tollii* incuriam, qui *Vossiano* codice, in Lugdunensis Academiae Bibliotheca nunc servato, olim usus [v. p. 477.] memorare neglexit insignem scripturae discrepantiam:

Nota Caledoniis nuribus muliebre decus strix.

Eandem fere margini veteris editionis appositam me videre memini. Nec aliter laudant *Scaliger Aufon. Lect. I, 16.* & *J. F. Gronovius* ad *Liv. xxvi, 47, 1.* nisi quod legi debere monent *muliebre secus strix.* Et sane, qui non peregrinus atque hospes est in his literis, in tali versu *Aufonium* poterit agnoscere. Unde enim rudibus librariis adeo raram lectionem? Nullam tamen nisi perabsurdam parit sententiam. Quid enim *Caledoniis nuribus*, & *strigi* commune est? Si semper oblatis bonis uti nossemus, Eruditorum principes pretiosam, sed reconditam & penitus abditam gemmam deprehendere potuissent. Certe quando diligenter attendimus verba *muliebre decus*, & *Caledoniis nuribus*, in eam prope cogitationem venire necesse est, ut ornamenti genus notum *Caledoniis nuribus*, & earum proprium latere putemus. Quid multa? restituo:

Nota Caledoniis nuribus muliebre decus Brit.

Dimidius versus recurrit in *Mosell. 68.*

Nota Caledoniis talis pictura Britannis.

Brit ipsum illud vocabulum est, unde *Brito*, & *Britannus* formantur, ut acute conjecit *Camdenus* in *Britannia* p. 27. cujus opinionem cum alii, tum *Tempelius*, & *Cannegieterus* de *Brittenb.* p. 6. jure comprobarunt. Perverse *Pontanus* in Glossario prisco-Gallico p. 210. contendit *Britonas* a vicinis vocatos esse, quod in ore semper haberent vocabulum *prut*, quod excultum & politum designare arbitratur. Frustra quoque *Rapinus* Phoeniciam *Bocharti* etymologiam praefert in *Introduct. ad Hist. Angl.* p. 5. Sed haec multis verbis refutare nihil attinet. Maximi jam momenti & ponderis est hic veteris & eruditi Poëtae versus ad confirmandam doctis-

etissimorum hominum sententiam, qui, conjecturis & auctoritate Lexici Linguae Britannicae ducti, *Brit* proprie versicolore, depictum & coloratum denotare statuerunt. Moris autem fuisse, ut Britannorum nurus cutem caeruleo colore inficerent, diferte *Plinius* adfirmat H. N. XXII, 2. *Simile plantagini glastum in Gallia vocatur, quo Britannorum conjuges nurusque toto corpore oblitae, quibusdam in sacris & nudae incedunt.* Decoris causa factum esse nonnullis persuasum fuit, ut colligere licet ex *Mela* III, 6, 155. *Britanni, incertum ob decorem, an quid aliud vitro corpora infecti.*

Jam raros fore puto, qui veritatem emendationis non agnoscant. Unus forte restat scrupulus, & quaedam dubitatio, quam ratione *Caledoniae nurus*, & *parvorum cunae* librariorum negligentia confundi potuerint. Satis erat dixisse, non opus esse verbis, cum *Vossii* codex, alique sic exhibeant: sed, ut sensa mentis explicem, verisimile videtur *Ausonius* scripsisse:

Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx.

Nota Caledoniis nuribus muliebre decus Brit.

Nota & parvorum cunis muliebre secus strix.

Alios autem librarios, repetitione vocis in initio versus, atque hujus similitudine deceptos, alterum versum praetermisisse; alios ex duobus unum conflasse, qualis in *Vossiano* codice reperitur. Nihil utraque negligentia frequentius. Ne longe petamus exempla, librarius, qui librum *Vossii* descripsit, eodem carmine plane similiter unum versum conflavit ex his duobus p. 486.

Stat Jovis ad cyathum, generat quem Dardanius Tros.

Praepetibus pennis super aëra vectus homo Cres.

Millies autem, ubi duo pluresve versus idem principium habent, unum pluresve negliger omiserunt. Videri possunt variae lectiones, quas exhibent meliores editiones operum *Virgilii* Ecl. IV, 24, 58. VI, 30. *Ovidii* Her. VIII, 23. Remed. Am. 320. Met. IX, 488. *Lucani* VIII, 272. *Statii* Theb. XII, 277. & *Juvenalis* II, 24. XVI, 9. quibus alia subicere ex membranis non necesse est. Adi tamen *Rittersbusium* ad *Gunther*. Ligur. VII, 696. ubi quosdam versus ita deperditos suis auctoribus e membranis restituit; *Burmannum* ad *Lucan*. IX, 907. *Dorvillium* Animadv. ad *Chariton*. VI, 4. p. 552. & *Drakenb.* ad *Liv.* IX, XI, XI. ubi plures, qui similem medicinam fecere, laudant.

CAPUT II.

Complura nomina propria Poëtis restituta. Manilii & Ovidii versus emendati. Ninos. Nilus & Hister, non Hebrus, a scriptoribus junguntur. Valerio Flacco medicina facta. Dandaridae. Mendum e Silio sublatum. Diana venari solebat in Cyntho, non Pindo. Vocabula commutantur. Lyctia tela Statio reddita. Lyctius & Lycius permutari solent. Insigne mendum in Columella correctum. Cythereia. Venustae repetitiones. Euripidi lux & salus reddita. Ancaeus Arcas bipennem quaterere solebat, non Atalanta. Πάλλειν πέλεκυν Orpheo medicina ter adhibita. Μελάμπροι σκῆπελοι. Eurybia, aliaque nomina rejecta. Vetus macula, quae Virgilii codicibus insidet, sublata. Voces semel positae repetuntur; sed cum additamento. Sagittas armare patrio veneno. Patrius cum aliis adjectivis commutari solet. Patria papyrus adserta Juvenali.

Manilius IV, 802.

*Magna jacet tellus, magnis circumdata ripis,
Parthis, & a Parthis domitae per saecula gentes,
Bactraque & Herios, Babylon & Susa, Panosque,
Nominaque innumeris vix amplectenda figuris,
Et Tigris, & rubri radiantia litora ponti.*

In numerum difficillimorum & corruptissimorum Poëtae versuum jure medius refertur, qui tantum negotii magno Scaligero faceffivit, ut spurium pronunciaret. Codices, ut *Bentlejus* indicavit, mera monstra produnt:

Gemblacensis: Bactraque aetherios Babylonem & sispiniosque.

Lipsiensis: Bactraque aetherios Babylone & Susa pimosque.

Vossianus: Bactraque eternis Babylone & Susa apimosque.

Scaliger conjicit: Bactraque, & Arii, Babylon, & Susa.

Bentlejus rogat: an legendum: Bactraque, & Hyrcani, B. & S.?

Lubricam tamen & incertam conjecturam de more nimis audacter in contextum admisit. Miror intactum reliquisse *Panosque,*
cum

cum perspicue mendosum sit. Quis est enim, cujus ad aures aliquando tale nomen urbis in iis regionibus posita pervenerit? Illustris Scaliger conjicit: *Susa Hypanisque*. Sed an *Bactra*, *Babylon*, *Susa*, & *Hypanis* rite junguntur? Quanto rectius, parva mutatione facta, corrigas:

Bactraque ----- Babylon, & Susa, Ninosque?

ninos, & *pinios* ac *pimos* vix inter se differunt. Frequenter enim *n* & *p* commutantur, ut *voluntas* & *voluptas*, *in se* & *ipse*. Vid. *Drakenb.* ad *Liv.* V, vi, §. 3. qui causam putat esse similitudinem litterarum in scriptura Langobardica. In *nios* etiam manifesta nominis vestigia apparent. Hoc enim scribendi compendium librarii sequebantur, cum *Ninos* exarare debebant. Testis est MS. *Luca-*
ni codex, in quo reperias III, 215. *Et felix (sic fama) Nios*. Jam neminem fore puto, qui neget *Bactra*, *Babylona*, *Susa*, *Ninon*, Orientis quondam celeberrimas & maximas urbes, egregie congiungi. *Tigris* & apposita *Ninos* cum ab aliis, tum *Tacito* junguntur *Annal.* XII, 13.

Ovidius Pont. I, v, 21.

*Torquet enim Fortuna parum? nisi Nilus in Hebrum
Confluat? & frondes Alpibus addat Athos?*

Ut duo montes altissimi, sic & flumina maxima, & a scriptoribus jungi copularique solita memorari debent. Sed quis *Hebri* magnitudinem celebravit, eumque *Nilo* similiter junxit? Hic honor *Histro* semper est tributus. *Gellius* X, 7. *Omnium fluminum, quae in maria, qua imperium Romanum est, fluunt -- maximum esse Nilum consentitur: proxima magnitudine esse Histrum scripsit Sallustius.* *Jornandes* de R. G. c. 12. *Hic etenim amnis, inter cetera flumina immanis, omnes superat, praeter Nilum.* Vid. in primis *Herod.* IV, 50. & quos indicat *A. Schottus* ad *Melam* II, 1, 75. Ab his non dissentiunt Poëtae, qui fluvios jungere & comparare solent, ut *Horatius* C. IV, XIV, 46. *Lucanus* II, 416. *Claudianus* de Conf. Mal. 232. & in *Ruf.* I, 184.

*Ac, velut innumeros amnes accedere Nereus
Nescit, & undantem quamvis hinc bauriat Histrum,
Hinc bibat aestivum septeno gurgite Nilum,
Par semper, similisque meat.*

Ovidius Trist. III, x, 27.

*Ipse, papyrifero qui non angustior amne
Miscetur vasto multa per ora freto,
Caeruleos ventis latices durantibus Hister
Congelat.*

& Pont. IV, x, 57.

*Innumerique alii, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi, Nile, negat.*

Non dubito, quin omnes jam legendum putent: *nisi Nilus in Histrum Confluat.* Eandem medicinam *Broekhusius* & *Heynius* *Tibullo* facere conati sunt edentes IV, 1, 146.

*Quaque Histrus, Tanaisque Getas rigat, atque Mosynos;
licet codices habeant Hebrus.*

Valerius Flaccus VI, 65.

*Datin Achaemeniae gravior de vulnere pugnae
Misit in arma Daraps; acies quem Martia circum
Gangaridum, potaque Gerys quos efferat unda,
Quique lacum cinxere Bicen.*

Hic *Gangaridae* junguntur copiis eorum, qui *Geryn* & *Bucen*, *Cherfonesi* *Tauricae* lacum, accolunt: inter omnes autem constat *Indiae* populos esse, de quibus agit *Salmasius* ad *Solin.* p. 698. Jure igitur acutissimo *Burmanno* suspecti fuere, qui tamen nihil expedire potuit. Mihi contigit, ut repente viderem *Gangaridas*, quos *Graeci* *Γανδαρίδας* vocant, occupasse sedes *Dandaridum*, quos *Historici*, & qui *Geographiam* tractaverunt, in vicina regione ponunt. Praeter hos, & eruditissimum *Oudendorpium* ad *Frontin.* II, v, §. 30. consulendi, quos *Christ. Crusius* indicat *Prob. Crit.* c. 5. ubi vir clarissimus eandem medicinam *Stephano Byzantino* feliciter adhibuit.

Silius Italicus XV, 772.

*Ut, quum venatu saltus exercet opacos
Dictynna, & laetae praebet spectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala lustrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, striduntque sagittiferi coryti.*

exsultat vertice montis

Gratam perlustrans oculis Latonia praedam.

Venantem Dianam Maenala lustrasse Poëtae testantur, in quibus est Ovidius Metam. II, 415. & 441. sed an tibi, Lector, occurrit, qui Deam Pindi nemora peragrasse tradat? Mihi nemo. Quid igitur prohibet, quo minus emendetur:

Aut Cynthi nemora excutiens?

Hunc gratissimum sibi montem Diana celebrabat, inde dicta *Cynthia*, sicut frater *Cynthius*. Illustris est Virgilii locus, quem Silius hic, ut semper, imitari atque exprimere conatur, Aen. I, 498.

*Qualis in Eurotae ripis, aut per juga Cynthi
Exercet Diana choros; quam mille secutae
Hinc atque hinc glomerantur Oreades; illa pharetram
Fert humero, gradiensque Deas supereminet omnes:
Latonae tacitum pertendant gaudia pectus.*

Appositi sunt etiam versus Titi Vespasiani Strozzae cum Poëta nostro concinentis Erotic. I, III, 5.

*Qualis pinifero confecta caede ferarum
Procubuit Cynthi fessa Diana jugo.*

Addo, licet dubitationem vix habere possit emendatio, similiter voces apud Ovidium commutari Met. VI, 204. ubi codex unus offert:

Summoque in vertice Pindi,

pro *Cynthi*. Contra *Cynthia* pro *Pythia* prave scribitur in quibusdam libris Lucani VI, 425.

Major in Statii melioribus editionibus macula mansit Theb. VI, 927.

fundat vel Lycia cornu

Tela rogant, tenui vel nubila transeat hasta.

Primam vocis *Lycia* syllabam semper esse brevem nemo, nisi in hac arte tiro & rudis, ignorat. Quis itaque mirari satis queat errorem manifestum a Barthio, & Gronovio ne quidem notatum fuisse? Quantum erat emendare:

fundat vel Lyctia cornu

Tela rogant!

Lyctus, Λύκτος, sive Λύττος, Cretae non ignobilis urbs fuit, de qua praeter eos, qui Geographiam tractaverunt, agit *Meursius* Cret. p. 44, 45. Hinc *Lyctius* Poëtis est Creticus. *Ovid. Met. VII, 490.*

*Classis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris
Spectari poterat.*

Satis autem constat Cretum telis, spiculis & arcu nihil esse nobilius. Appositus est ad emendationem firmandam *Callimachi* locus H. in *Apoll. 34.*

Ἡ π λύκη, π, τ' αἴμα π λύκτον, ἥ π φαρίτην

ubi *Spanhemius* nonnulla congeffit. Eadem commutatio vocum in codicibus *Maronis*, & *Servii* deprehenditur *Aen. III, 401.* *Lyctius Idomeneus*; & *Ecl. V, 72.* *Lyctius Aegon*; ubi quidam *Licius* & *Lycius* habent. Margini *Lugdunensis Statii* codicis adscriptum inveni: *Licia est civitas C^e ae, & habet ly longam. Licia est regio, & habet ly brevem, unde supra:*

Caetera plebs Lyciis gaudet contenta pharetris.

Auctor haud dubie voluit *civitas Cretae*, licet ea *Lyctus*, non *Licia* dicatur.

Haec scripseram, cum *Burmamnus*, vir eruditissimus atque humanissimus, *Parisiensem Michaëlis de Marolles* editionem, paucis *Gugjeti* & *Peyraredi* conjecturis & emendationibus commendabilem, sed diu frustra quaesitam, ad me misit. In ea, sicut comiter & amice monuerat, inveni: *Lyctia. Virg. Lyctius Idomeneus.* G. quod interpret *Gallus* neque attendit, nec forsitan intelligere potuit. Quapropter emendationem, rationibus & exemplis firmatam, quamvis ab ingenioso & acuto Critico prius repertam, delere nolui.

Difficilior est verae lectionis investigatio, si proprium nomen in appellativum abiit, ut apud *Columellam*, praecepta de tempestita lactucarum satione tradentem, X, 189.

*Quot facies, totidem sunt tempora quamque serendi.
Caeciliam primo deponit Aquarius anno,
Cappadocamque premit ferali mense Lupercus.
Tuque tuis, Mavors, Fartessida pange Kalendis,
Tuque suis Paphien iterum jam pange Kalendis.*

Ultima jure & merito displicuere *Gesnero*, homini doctissimo & politissimo. "Elumbis, ait, versus & indignus elegancia *Colu-
mellae*, qui forte scripsit:

Tuque tuis Paphien, Paphie, depange Kalendis.

"Tu *Paphie* vel *Paphie* Venus, pange Paphien lactucam tuis Ka-
lendis, h. e. Aprilis &c. Equidem non dubito, quin Poëta scri-
pserit:

Tuque tuis Paphiam, Cythereia, pange Kalendis.

ut 187. & 370.

Et Tartessiacos, Paphiosque revellere thyrsos.

Cythereia reperitur apud *Ovidium* Met. IV, 190.

Exigit indicii memorem Cythereia poenam.

et X, 640.

Cythereia, comprecor, ausis

Adsit, ait, nostris.

Librarii exaraverant *ythereia* five *itereia*. Cum scilicet mos esset primas priorum nominum literas omittere, minio vel alio colore deinceps eleganter appingendas, frequenter accidit, ut prorsus negligerentur, vel appositae vetustate nihilominus evanescerent. Testis hujus rei locuples & oculatus est *Is. Vossius*, dives ille veterimarum membranarum possessor, in *Observ. ad Catull.* p. 87. & 285. Hinc aliis, animum non attendentibus, iterum jam substituere placuit. Ut autem versui turpiter hianti succurrerent, pro *Paphiam iterum jam, Paphien* reposuere securi Latinitatis. Quis enim lactucam *Paphien* usurpavit? Hoc unum satis firmam vitii suspicionem dare poterat. Erunt forte, quibus & in emendatione *Gesneri* displiceat *Paphie* pro Venere, vocabulum in *Thesauris* ab ipso non agnitum, & a *Francisco Vavassore*, sagacissimae naris homine, rejectum in libello de Vi & V. Q. V. p. 154. Sed vocem & epigramma *Pithoei* Catalectis insertum p. 99. quod ob hunc versum,

Cui formam Paphie, Charites tribuere decorem,

ab antiquis non profectum suspicatur, alius Poëta tuetur lib. IV. p. 147.

Balsama nec desunt, quis redolet Paphie.

& melioris aevi scriptores *Statius* Sylv. III, iv, 82. *Martialis* VII, LXXIV, 4. & *Severus* in Aetna 591. Mihi illud *depange* pro *pange* (pace viri politissimi dixerim) minus arridet. Certe, qui teretes & eruditas aures habet, elegantius esse fatebitur:

Tuque tuis, *Mavors*, *Tartessida* pange Kalendis;
Tuque tuis *Paphiam*, *Cythereia*, pange Kalendis.

Compara quaeso similes repetitiones *Nasoni* familiares, ut *Met.* IX, 487.

Quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
Quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!

et *Remed. Amor.* 317.

Quam mala sunt nostrae, dicebam, crura puellae!
Nec tamen, ut vere confiteamur, erant.
Brachia quam non sunt nostrae formosa puellae!
Et tamen, ut vere confiteamur, erant.

et v. 799.

Nec minus erucas aptum vitare salaces;
Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Utilius sumas acuentes lumina rutas;
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Sentis, ni fallor, eo gratiores esse, quo plures voces integrae recurrant.

Nihil vetat hac occasione similem medicinam facere *Euripidi* in *Meleagro*, cujus fragmentum vitiosum servavit *Macrobius Saturn.* V, 18.

κύπελ' δὲ μίσση· Ἀρκὰς Ἀταλάντη κύνας,
καὶ τόξ' ἔχουσα, πελέκεωσ δὲ δίτομον
Γένυ, πέπλ' ἀλλακάται· οἱ δὲ θεοτίς
Παῖδες πὲρ λαιὸν ἵχν' ἀνὰ βυλοῖ ποδὸς κ. τ. λ.

Barnesius p. 482. edidit Γένυν, πέπλ' ἀλλοκάται, addita loci totius interpretatione:

Odiumque Veneris Arcas Atalante canes
Habens, & arcus & bipennis os grave;

Huic

*Huic mira vestis forma succinctae fuit;
Natique Thesti, qui pedem laevum gerunt &c.*

Verum quis ἀλλοκόταις sic adhibuit? quis ejusmodi miram vestem tribuit *Atalantae*? denique, quis Heroïnam bipenni armavit? His armis Poëtae semper instruunt *Ancaëum*, praecipue, dum venatur aprum *Calydonium*, ad quem capiendum profectos Heroas his versibus describi *Macrobius*, & ipsa res docent. *Ovidius Metam.* VIII, 397.

Ancipitemque manu tollens utraque securim.

unde 391. *bipennifer Arcas* appellatur. *Gratius Cyneg.* 67.

*Ceciditque suis Ancaeus in armis,
Ut praedexter erat, geminisque securibus ingens.*

ubi *Barthius Apollonii Rhodii* duo loca adduxit. Quid multa? veritas ipsa restituere & corrigere jubet:

Πελέκεως ἡ δίστομον
Γένυν ἀνέπαλλ' Ἀγκαίῳ.

Apollonius Rhodius de eodem I, 168.

ἀμφιπομόντι
Δεξιτερῇ πάλλων πέλεκυν μέγαν.

Notum illud *Homeri*:

ἀμπεπαλὼν περὶ δολιχόσκιον ἔγχῳ.

Virgilius Aen. XI, 656.

Tullaque & aeratam quatiens Tarpeja securim.

conf. *Rhunken. Ep. Crit.* II. p. 55.

Simile mendum manet in *Orphei Argon.* 1352.

Ἠλπίμεθα σκοπέλοισι μαλαινείοσιν ἰκέσθαι
Νῆα θοήν. Παιὰν δ' ἄρ' ἐκηβόλῳ ἀγχοῖεν αἰέν
Δήλῃ δ' ἀπὸ κραναῆς ἤκεν βέλῳ, ἐκ δ' ἀνέφηνε
Μισσαλίων σπέρσδων κραναὴν ἧ' ἐπ' ἅντες ἐπίσσω
Νῆσιν ἐπικλήσκει περικτίονες ἀνδρωπι.

Interpres: *ad nigros scopulos offenderetur. Sed restituendum* σκοπέλοισι.

πέλοισι Μελαττείοισιν· *Apollonius Rhodius* eadem narrans IV, 1706.

Λητοῖδῃ, τύνη δ' κατ' ἑυρανῶ ἴκεο πέτρας
ῥίμφα μελαντίχῃ ἀρηχόθι.

Scholia: μελάντιοι δ' εἰσὶ δύο σκέπελοι πρὸς τῇ θύρᾳ (Θύρα v. *Holsten.* ad *Steph. Byz.* p. 34.) ὅπως ὀνομαζόμενοι διὰ μέλαντος, τὴν κατὰσχόντος τὴν χώραν τὴν προσηγορίαν ἔχοντες. Praeterea corrigendum: Ἀνάφην & παιὰν δ' ἄρ' ἐκηβέλλῃ ἀρχόθι ναίων, ut Poëtae loquuntur, in his *Apollonius Rhodius* I, 37.

Ὀρεῖ φυλλήῃς ἀρχόθι ναίων.

Prius occupavit, & egregie demonstravit politissimus *Rhunkenius* in Ep. Crit. II. p. 85. cui legendum videbatur: ἀρχόθι νηὸς.

Contrarium mendum continet ejusdem scriptoris v. 1258.

Εἰ μὴ πρεσβύτη θυγάτηρ αἰλίοιο γέροντος
Ἑυρυβία Πηλῆα πόσιν λελήητο ιδέαται,
Μελιχίῃ δ' ἐκδύτο βυθῷ.

Nam quis *Eurybiam* Pelei conjugem fecit? Lege: Ἑυρυβίην Πηλῆα, sicut 337.

Πρωτῆα καὶ φόρκυνα, καὶ ἑυρυβίην τρίτωνα.

Nec aliter MS. codex habet. Thetis uxor Pelei fingeatur, ad quem similiter venit apud *Apollon.* IV, 852.

ἡ δ' αἶσσον ἐρεξαμένη χερὸς ἄκρης
Αἰακίδεω Πηλῆῃ· ἐ γὰρ ῥά οἱ ἦεν αἰετὶς.

Frequenter in his per errorem lapsus *Orphei* interpretes ex appellativis propria locorum nomina fecit, verbi causa, v. 154.

Ἀρχίθι Παλλίνης τε καὶ εὐύδροιο λιπάξῃ
Ἄσσυ λιπῶν ἀφνειὸν, ὀρειονέμευς τε κολώνας.

Urbem relinquens Aphnium, montanasque Colonas.

et 204.

Ταινάρειος δ' ἑυφρημῷ ἔβη Μαλέαπιδος ἄκρης
Ἐκπερλιπῶν αὐλώνας, ἀλικλύσας τε θεράπνας.

Relinquens Aulonas, undifonasque Therapnas.

Sed leviam mittamus, & potius insignem maculam eluamus, quae nimis diu mansit in *Maronis Aen.* XII, 856.

Non

*Non secus, ac nervo per nubem impulsæ sagitta,
 Armatam sævi Parthus quam felle veneni
 Parthus sive Cydon telum immedicabile torfit;
 Stridens & celeris incognita transilit umbras.*

Jure Waddelus Animadv. Crit. p. 39. rogat: Quid sibi vult repetitio vocis *Parthus*? Quasi nemo alius sciret pari impetu impellere sagittam? Et tamen eodem spiritu æquat illi *Cydonem*. Veteres quidem voces proprias semel positas repetere solent; sed cum additamento, quod venustatem vel acrimoniam adferre possit, ut *Dionysius* Perieg. v. 195, 248, 296, 352, 354, 358, 379, 461, 502, 609, 794, 815, 868. *Gratius* Cyn. v. 214.

*Boeotius Hagnon,
 Hagnon Astylides, Hagnon, quem plurima semper
 Gratia per nostros unum testabitur usus.*

Juvenalis VII, 213.

*Sed Rufum, atque alios caedit sua quemque juvenus;
 Rufum, quem toties Ciceronem Allobroga dixit.*

Coelius ad *Cicer.* VIII, 8. Scito C. Sempronium Rufum, Rufum mel ac delicias tuas, calumniam maximo plausu tulisse. Nec aliter ipse *Virgilius*, elegante figura frequenter usus in eodem poemate, V, 116, 493.

*Quem modo navali Mnestheus certamine victor
 Consequitur, viridi Mnestheus evinctus oliva.*

et v. 568.

*Alter Atys, genus unde Atii duxere Latini:
 Parvus Atys, pueroque puer dilectus Julo.*

VI, 162.

*Misenum in litore sicco
 Ut venere, vident indigna morte peremtum;
 Misenum Aeoliden, quo non præstantior alter
 Aere ciere viros.*

IX, 774.

*& amicum Crethea Musis;
 Crethea Musarum comitem, cui carmina semper,
 Et citharæ cordi.*

X, 200.

*Qui muros matrisque dedit tibi, Mantua, nomen;
Mantua dives avis.*

et vs. 778.

*Egregium Antorem latus inter & ilia figit:
Herculis Antorem comitem, qui missus ab Argis
Haeferat Euandro.*

et vs. 180.

*sequitur pulcherrimus Astur,
Astur equo fidens, & versicoloribus armis.*

Adde Ecl. VI, 20. VII, 2, VIII, 55. X, 72. & Voss. Inst. Or. V, III, §. 5. & §. 1. Jam, nisi vehementer fallor, inconcinna repetitio vocis *Parthus*, cui similem frustra quaeras, adeo displicet, ut penitus tollenda videatur. *Waddelus* esse corrigendum conjicit *arcu*, vel, exigua mutatione facta, *Partho*, sive *Cydon*. Vereor tamen, ne quis in his emendationibus poetici sermonis elegantiam desideret. At in emendatione nostra non desiderabit:

*Armatam saevo patrii quam felle veneni
Parthus sive Cydon telum immedicabile torsit.*

Sic boni Poëtae, forte sui *Maronis* exemplo, loquuntur. *Claudianus* de B. Get. 237.

*Thessalidas patriis lunare venenis
Incestare jubar.*

Columella X, 405.

*pomis, quae barbara Persis
Miserat (ut fama est) patriis armata venenis.*

Silius I, 324.

*Dacus ut armiferis Geticae telluris in oris
Spicula, quae patrio gaudens acuisse veneno
Fundit apud ripas inopina binominis Histri.*

Nota patrium venenum in comparatione positum, quam magno magistro debet. Huic autem placuisse videtur *patrium*, quod duobus, *Cydoni* & *Partho*, conveniret; &, ubi propria gentium vel regionum nomina ponerentur, adjectivorum inde formatorum loco, frequentaretur; ut videre licet in *Silii*, & *Columellae* versibus. Ita *Claudianus* de IV. C. Hon. 574.

Nilotica sistris
Ripa sonat, Phariosque modos Aegyptia ducit
Tibia.

non deterius meo iudicio *patrios* scripsisset. Quam facile voces, parum vel nihil inter se discrepantes, a librariis commutari potuerint, monere non necesse est, inprimis cum mille locis verba praecedentia vel subsequenta repetere, & adiectiva a nominibus propriis formata voci *patrius* supponere consueverint. sic duo codices *Lucani* X, 412. pro

Thessaliae subducta acies in litore Nili
More furit patrio,

offerunt *Phario*, quemadmodum unus *Valerii Flacci*, *patriae* VII, 113. pro

Phariaeque vocant trans aequora matres.

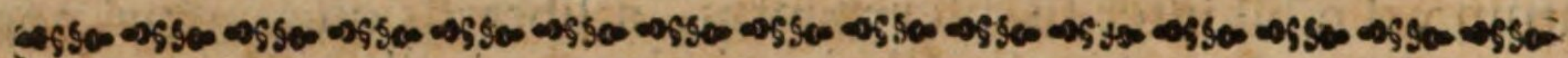
Haec vocum confusio favet suspicioni *Jer. Marklandi* in *Epist. Crit.* p. 152. locum *Juvenalis* IV, 22. sic corrigentis & distinguentis:

multa videmus,
Quae miser, & frugi non fecit Apicius; haec tu
Succinctus Pharia quondam, Crispine, papyro?
Hoc pretium squamae?

Vulgo *patria* legitur. Sed, ait acutissimus Criticus, vox *Pharia* valentior videtur ad excitandam invidiam, & odium adversus Crispinum, utpote Aegyptium, quam illa altera, *patria*: &, quod summum est, si *patria* retineas, non exinde colligere potes, cujus regionis erat Crispinus: *patria* enim *papyrus* non necessario *Aegyptiam papyrum* denotat, quoniam in aliis etiam regionibus nascebatur *papyrus* &c. Liceat hac de re ab eximio viro dissentire. *Papyrus Aegyptia* adeo nobilis erat, ut Nilus annis *papyrifer* appellaretur, & *Niliaca papyrus* ab omnibus celebraretur. V. *Munck.* ad *Fulgent.* I. p. 19. *Succinctus* igitur *patria papyro* notat & designat Aegyptium. Sed contra *succinctus Pharia papyro* non necessario significat Aegyptium, quoniam sic succingi poterat alienigena. Deinde, constabat inter omnes Crispinum esse Aegyptium: sufficiebat ergo *patria*. Denique receptae lectioni firmissimum praesidium est in *ys.* 32. ubi Poëta similiter filuros Crispini *municipes* vocat:

magna qui voce solebat
Vendere municipales fracta de mercede siluros.

Conf. Salmas. ad Solin. p. 939.

CAPUT III.

Complures scriptores antiquiorum, imitatione expressorum, auxilio restituti. Nasoni, Antonino Liberali, & Libanio medicina facta. Phineus Athenarum rex non fuit; sed Phinis uxor regis Periphan- tis. Homines in aves, feras, flores & arbores iisdem nominibus ap- pellatas a Poëtis mutantur. Galanthis. Valerius Flaccus Apollonii Rhodii, Cicero codicum, Virgilius Theocriti ope sanati. Samothra- ca. Seu. Silius auxilio Livii, Lucani, Valerii Flacci, & Virgilii quater curatus; semel Propertius. Turma. Phorcynidos arva Me- dusae, non antra. Duas voces confundi. Genas conferre & jungere. Ca- re emere, vendere noctem. Emendationes in Gratii, & Petronii car- minibus tentatae Maronis imitatione confirmantur. Via. Vices & vias confundi. Severus Lucretii, Licentius Claudiani, quem de- scribit, ope restituti. Bruma frigidas regiones, calidas autem sol- stitio petere gravissimum est. Meroë. Adserta viri docti in Maro- ne emendatio. Boëthius auxilio Senecae, atque Ovidii curatus. Co- ro nubila, non autem sidera, glomerari. Pindarus Thebanus, & Maximianus ope Nasonis adjuti. Poeante satus. Pulla coma. Ma- roni, & Catullo scriptura vetus ex recentioribus eos imitatis red- dita.

Inter Criticorum principes convenit in correctionum pulcher- rimarum, in Veterum scriptis adhibitarum, numerum referendas esse, quae cum aliis rationibus & argumentis, tum locis antiquio- rum clara atque illustri imitatione expressis, confirmari queant. Quare non dubito, quin operae pretium sim facturus, si paucas ex multis hujus generis, & eas quidem palmares, in medium pro- tulero. Unde autem rectius ordiri possumus, quam ab emenda- tionibus imitatione Graecorum firmatis? Contemplemur itaque considerate atque expendamus Ovidii locum Metam. VII, 398.

Hinc

*Hinc Titaniacis ablata draconibus intrat
Palladias arces: quae te, justissime Phineu,
Teque, senex Peripha, pariter videre volantes.*

Periphas Athenarum Rex in aquilam conversus innotuit ex *Antonino Liberale* c. 6. Sed quis est Atheniensis ille *Phineus* pariter in avem mutatus, & Interpretum nulli cognitus? Uxorem Periphantis pariter in avem, quae *φίνη*, aliis *φίνις*, vocaretur, mutatam fuisse tradit *Antoninus*. Locum *Burmannus* indicavit; sed usum perspicere non potuit. Equidem intentis oculis eum intuens statim suspicabar vel potius intelligebam nomen uxoris Periphantis in corruptis *Ovidii* verbis occulte latere. Nec diu post, omni caligine discussa, patuit esse corrigendum:

*quae te, justissima Phini,
Teque, senex Peripha, pariter videre volantes.*

Mecum facit *Pierfonus*, vir in primis acutus & perspicax, qui probavit emendationem *Veris. I, 1.* *Phinis* enim proprium & verum Reginae nomen esse Poëtae declarant, qui perpetuo homines in aves ferasque iisdem vocabulis appellatas mutare consueverunt. Noti sunt omnibus *Ceyx*, *Coronis*, *Cygnus*, *Halcyone*, *Lycaon*, *Lycus*, *Nisus*, *Perdix*, *Picus*, aliique eodem *Nasonis* opere memorati. Haec observatio magnos usus adfert ad emendanda loca veterum scriptorum, ut *Libanii* in *Narrationibus*, inter *Excerpta varia Graecorum Sophistarum & Rhetorum* ab *Allatio* Romae editis, c. 2. *Περὶ Ἀκαλανθίδος. Τὴν δὲ Ἀκαλανθίδα γαλῆν ἐκ γυναικὸς ἐποίησεν ἢ πρὸς τὴν Ἥραν ἀπάτη.* Quippe mutatio mulieris in mustelam, γαλῆν, probat ejus nomen fuisse γαλανθίς, non Ἀκαλανθίς, ut *Daphne*, *Hyacinthus*, *Pitys*, & *Elate* in arbores & flores iisdem nominibus appellatos convertuntur c. 11, 25, 30, 37. Confirmat *Ovidius* *Metam. IX, 306.* fabulam similiter narrans, a quo, sicut & *Lactantio*, convenienter origini, *Galanthis* appellatur. Idem nomen *Antonino Liberali* c. 29. restituendum videtur, ubi nunc γαλανθίς exhibetur. Auctor enim sua debet ἑτεροισμένοις *Nicandri*, quem imitari & exprimere consuevit *Ovidius*. Nec dubito, quin uterque ex eodem fonte mutationem Periphantis & uxoris hauserit.

Valerius Flaccus II, 437.

*Obvius at Minyas terris adytisque sacerdos
Excipit, hospitibus reserans secreta Thyotes.*

*Haëtenus in populos, vates Samothraca, diemque
Missa mane, sacrisque metum servemus opertis.
Illi sole novo laeti plenique Deorum
Considunt transtris.*

Non est locus, ait *Vossius*, in toto *Valerio*, qui magis Interpretès vexaverit. Depositum vocat *Burmannus*. Cum tamen lene & salutare remedium mihi invenisse videar, illud, contra atque *Hippocrates* censuit, adhibere non gravabor. Restituendum igitur esse existimem:

*Haëtenus in populos vati, Samothraca, diemque
Missa vale.*

Singula videamus. Primum *Samothraca*, quod animadvertit *Vossius*, est *Samothracia*. *Thraca* pro *Thracia* placuit *Horatio*, *Maroni*, & *Ciceroni*. *V. Lambin.* ad *Horat.* II. C. xvi, 5. & *Rutgers.* *Venus. Lect.* c. 28. *Samothraca* autem reperitur apud *Ciceronem* de *N. D.* III, 37. *Diagoras* cum *Samothracam* venisset. Nam sic exhibere tres codices Bibliothecae *Leidensis* mihi clarissimus *Oudendorpius* indicavit, qui non dubitat in aliis eandem scripturam reperiri, licet ejus nullam mentionem fecerint editores, quod ob insolentiam non perciperent. Deinde *Samothraca vale* firmatur *Apollonii Rhodii* versibus accommodatissimis ad probandum, quippe ad verbum fere expressis & conversis, I, 918.

Τῶν μὲν ἔτ' ἔ' προτέρω μυθήσομαι· ἀλλὰ καὶ αὐτῇ
Νῆσῳ ἔμῳς κεχάροιτο, καὶ οἱ λάχον ὄργια κεῖνα
Δαίμονες ἐνναέται, τὰ μὲν ἔ' ἡμῖς ἄμμιν αἰδεῖν.

Nam quid inter νῆσῳ κεχάροιτο, & *Samothraca vale* differt? Verba autem *manere* & *valere* librarii pariter commutarunt in *Manil.* II, 399. & *Ovid. Metam.* XIV, 809. ubi vid. *Burm.* Tum *vati*, sequente *servemus*, mirifice congruit cum verbis *Apollonii* μυθήσομαι — τὰ μὲν ἔ' ἡμῖς ἄμμιν αἰδεῖν. Indidem denique firmissimum *vati* praesidium peti potest, qui non alius est, quam Poëta de se loquens, ut III, 216.

*vos, prodite, Divae,
Eumenidum noctisque globos; vatique patefcat
Armorum fragor.*

et II, 216.

*Unde ego tot scelerum facies, tot fata jacentum
Exsequar? heu vatem monstris quibus intulit ordo?
Quae se aperit series? o qui me vera canentem
Sistat, & hac nostras exsolvat imagine noctes!*

Appositus est locus Ovidii Fast. III, 323.

*Emissi, quid agant laqueis, quae carmina dicant;
Quaque trabant superis sedibus arte fovem,
Scire nefas homini. nobis concessa canentur,
Quaeque pio dici vatis ab ore licet.*

Prima litera vocis *Samothraca* male fini praecedentis adhaesit, ut in quodam codice *vates amothra cadicem* reperitur. Haec causa vitii non infeliciter, ut opinor, sublati fuisse videtur. Aliam viam *Salmasius* instituit ad Hist. Aug. Script. p. 32. reponens:

*Haetenus in populos vates Samothraca, Deumque
Mystra vale.*

Idem tamen deinde praetulit:

*Haetenus in populos vates. Samothraca, Deumque
Mystra mane.*

Utrumque jure & merito displicuit *Gronovio*, qui varias variorum conjecturas Observ. I, 15. exposuit, & argumentorum ponderibus diligenter examinatis, inprobavit. Ipse *Valerium* scripsisse putat:

*Haetenus in populos, Mater Samothraca, diemque
Missa mane.*

Samothraca Mater illi est ἡ Δημίτηρ, quam pro δαίμονες ἐναέται Poëta ponat unam appellans loco omnium, ut, *Vos, o Calliope*. Sed haec conjectura, si vera fateri volumus, tortuosa, & obscura est, ac difficiles explicatus habet. Nec arrisit *Heinsius*, qui vatem *Samothracam* propterea tuetur, quod *Apollo Delius, Latonius, & Cyrrhaeus vates* a Poëtis vocatur, ut *Hammon Garamanticus*. Utinam Deos *Samothracas* carmina vel futura tam saepe cecinisse docuisset, ut inde *vates* dici potuerint! Hanc tamen explicationem *Burmannus* approbavit ita locum constituens:

Ha-

*Haëtenus: in populos, vates Samothraca, diemque
Missa mone*

Sed & haec inpedita videntur, nec cum verbis *Apollonii* congruunt.

Virgilius Georg. I, 16.

*Ipse nemus linquens patrium, saltusque Lycae
Pan ovium custos, tua si tibi Maenala curae,
Adsis, o Tegeee, favens.*

Miror Interpretes de vitio nihil esse suspicatos. Atqui ratio postulat, ut corrigatur:

*tua seu tibi Maenala curae,
Adsis, o Tegeee, favens.*

Notus in talibus hic usus conjunctionum *sive & seu*, praesertim in crebra repetitione. V. Auctor Culic. vs. 13. Sever. in Aetna vs. 4. Statius Theb. I, 696. II, 719, Sylv. III, 1, 23. & II, VII, 107.

*At tu, seu rapidum poli per axem
Famae curribus arduis levatus,
Qua surgunt animae potentiores,
Terras despicias, & sepulcra rides:
Seu pacis meritum nemus reclusae
Felix Elysiis tenes in oris:
Adsis lucidus.*

Claudian. in Ruf. II, 336. de N. H. & M. 300. & in sec. Conf. Stilic. 208.

*Seu tibi Dictaeae placuerunt astra Coronae:
Seu magis aestivo sedes vicina Leoni:
Seu sceptrum sublime Jovis, seu Pallados ambis
Aegida: seu fessi mulces suspiria Martis:
Adsis perpetuum Latio, votisque Senatus
Annue, Diva, tui.*

ubi videre licet illud *adsis* similiter atque in *Virgilii* versibus positum post conjunctionem. Nec aliter Graeci suum *ἄν* adhibent, in his *Orpheus* Hymn. LV, 15. XLVIII, 5. XLI, 5. & *Theocritus* Idyll. I, 123.

*ὦ Πάν, Πάν, εἴτ' ἴσσι κατ' ὄρεα μακρὰ Λυκαίῃς,
Εἴπ' ἔγ' ἀμφιπολεῖς μέγα Μαίναλον· ἐνθ' ἐπὶ γᾶσον*

τὰν Σικελὰν, ἑλίκας δὲ λίπε ρίον.

quae *Virgilius* ita aperte & manifeste imitatione expressit, ut de veritate nostrae emendationis nemo dubitare possit. Imitationem tamen, quod miror, haud observavit *Vrsinus* in *Virgilio* Collatione Scriptorum Graecorum luculenter illustrato; sed Graeca minus congruenter apposuit ad Ecl. VIII, 6.

Hujus generis plura menda deprehendimus in ipso *Marone*; sed iis nunc omissis ad scriptores, ope Latinorum sanandos, transeamus. Hic statim nobis occurrit *Silius Italicus* graviter adfectus in descriptione locorum infidiis natorum, quibus ab Hannibale circumventus Flaminius, consul Romanus, ad Thrasimenum lacum cum exercitu cecidit. Invenitur autem V, 42.

*Namque sub angustas arctato limite fauces
In fraudem ducebat iter, geminumque receptis
Exitium, hinc rupes, hinc undae claustra premebant.
At contra umbroso servabant vertice montis
Hostilem ingressum, refugos habitura sub ictu.*

Ultima sunt perdifficilia atque impeditissima. Nam quo referas illud *habitura*? *Dausquejus* quidem difficultatem sublaturus omnia sic ordinanda putabat:

*hinc rupes, hinc undae claustra premebant
Hostilem ingressum, refugos habitura sub ictu:
At contra umbroso servabat vertice montis.*

Sed haec trajectio *Livii* verbis & historiae, ne nunc alias rationes adferam, penitus adversatur. *Barthius* autem satis audacter emendabat, *habet ira*: quasi sic aptius verba cohaererent; quod merito *N. Heinsius* negavit. Pro contra liber Oxoniensis offert circa, Coloniensis cura. Placet, inquit *Heinsius*, Coloniensis scriptura, sed ut legamus,

„ Par cura umbroso servabat vertice montis
„ Hostilem ingressum.

„ ut per *curam* designetur excubitorum, & speculatorum custodia, ac statio. Verum tamen vidisse sagacissimum Criticum non existimo; quippe qui viris, in hac arte non mediocriter versatis, persuaserim dedisse Poëtam:

*At turma umbroso servabat vertice montis
Hostilem ingressum, refugos habitura sub ictu.*

Nam primum si praecedentis & sequentis vocabuli literas consideraveris, hanc emendationem *Heinsiana* faciliorem & probabiliorrem videri non negabis. Deinde *cura* ac *turba*, quae vox cum *turma* saepe commutatur, aliquando confunduntur. Tum, quod caput est, haud aliter Poëtam scripsisse efficitur & cogitur e *Livii* verbis, quippe hic, ut aliis mille locis, accurate expressis, XXII, IV, §. 3. Equites ad ipsas fauces saltus, tumultis apte regentibus, locat; ut, *ubi intrassent Romani*, objecto equitatu, *clausa omnia lacu ac montibus essent*. Nam videmus hic *equites*, quos Poëta *turmae* nomine vocat, ad ipsas fauces saltus ab Hannibale locatos, ut objecti refugos sub ictu habere possent. Denique similis & appositus ad emendationem probandam locus est ipsius *Silii VII*, 274. de Fabio:

*scrutantem proelia Poenum,
Qua nemorosa iuga, & scopulosi vertice colles
Exsurgunt, clausit, sparsa ad divortia turma.
Hinc Laestrygoniae saxoso monte premebant
A tergo rupes, undosis squalida terris
Hinc Literna palus.*

Ut enim in nostro *rupes, undae & turma*, sic in eo *rupes, palus & turma* junguntur: in verbis autem *sparsa ad divortia turma* videre licet imitationem, qua correctio nostra nonnihil firmari possit, *Maronis Aen. IX*, 378.

*Objiciunt equites sese ad divortia nota
Hinc atque hinc, omnemque abitum custode coronant.*

Idem *Silius II*, 59.

*Hammon hic genitus, Phorcynidos antra Medusae,
Cinyphiumque Macen, & iniquo sole calentes
Battiadas late imperio sceptrisque regebat.*

Imitatur, ut aliis locis, *Lucanum IX*, 626.

Squallebant late Phorcynidos arva Medusae.

Et quisquam dubitabit, quin auctore tam bono reddendum sit, *Hammonis filio praeclarius imperium in.*

Phorcynidos arva Medusae?

Con-

Confundi voces patebit ex variis lectionibus exhibitis ad *Ovid. Metam. VII, 101. VIII, 823. XI, 147. conf. Burm. ad Lucan. VI, 408.*

Transeamus ad IX, 148.

*Cur trepidas? da, nate, magis, da jungere pectus,
Absolvo pater ipse manum.*

Sunt verba Satrici filium, qui ignarus mortiferum vulnus illi inposuerat, amplexari & osculari cupientis. In his olim illud *magis Heinsios* offendit, qui *manus* emendabant. Mutavit sententiam filius ad h. l. pristinam lectionem tuendam ratus, quod *manum* sequi videret; eique *Drakenborchius* assensus est. Sed non videntur satis attendisse, patrem exuisse galeam atque in collum filii invasisse, ut oscula suprema jungerent; quod discimus ex *vs. 141.*

*nunc ultima, nate,
Invento simul atque amisso redde parenti
Oscula: sic fatus galeam exiit, atque rigentis
Invadit nati tremebundis colla lacertis.*

Equidem inde dudum suspicabar in vitiato vocabulo *magis* aliud occulte latere, quo pars corporis, quam folerent osculari, nominaretur; nunc autem non dubito, quin trajectis literis vere restituerim:

da, nate, genas, da jungere pectus.

Hoc majores animi patrii motus indicat, quam *magis*, aut *manus*; quas propterea, quod illas etiam galeatus jungere potuisset haud admiserim. Sed, ne multis morer, omnem de veritate emendationis dubitationem tollit *Valerius Flaccus*, quem Poëtam cum multis aliis in locis, tum hoc simillimo maximeque gemino *Silius* imitatus est, III, 309.

*Fas tamen est conferre genas; fas jungere tecum
Pectora, & exsanguis miscere amplexibus artus.*

Sunt verba Jasonis, amplexati Cyzicum, quem pariter in nocturno tumultu ignarus interemerat.

Idem *Silius* V, 599.

*At mihi Flaminius, tam moesti causa doloris,
Morte sua minuet luctus. haec pompa sequetur*

*Exsequias, feroque emtum velit impia Roma,
Non violasse mei corpus mucrone Sichaei.*

Imitatur, uti *Drakenborchius* vidit, haec *Maronis* Aen X, 503.

*Turno tempus erit, magno cum optaverit emtum
Intactum Pallanta.*

Sed ex his ipsis fuspicari potuisset imitatore dedisse:

*careque emtum velit impia Roma,
Non violasse mei corpus mucrone Sichaei.*

s & c millies a librariis permiscuntur: quamvis & ultima praecedentis vocis litera, adhaerens initio sequentis sic exaratae cr̄, causa vitii esse potuerit. *Emere* autem magno, parvo, minimo, morte verba sunt in his usitata & pene sollemnia; quod exemplis in medium prolatis ipse *Drakenborchius* ostendit. Quare fatis mirari non queo, quod idem vir eruditissimus notaverit: fero velle dici-
tur, qui aliquid frustra exoptat. Quasi illud *emtum* sic nude positum Latinitas ferre posset! At *care emere* reperias apud *Horat.* Epist. II, 1, 237.

Qui tam ridiculum tam care prodigus ^{poëma} emit.

Idem vocabulum in memoriam redigit haec *Propertii* II, XVIII, 65.

*Cernere uti possis vultum custodis avari,
Captus & immunda saepe latere casa,
Quam care semel in toto nox vertitur anno?
Ab, pereant, si quos janua clausa juvat.*

In quibus *care nox vertitur* jure & merito displicuit elegantissimo *Broekhusio*, qui refingebat: *nox vertitur*. Verum minore mutatione, majore autem elegantia restitui debet:

Quam care semel in toto nox venditur anno?

Illud *care* adjunctum prorsus emendationem meam probat & confirmat. Appositus autem locus est *Martialis* IX, III, 7.

Emta tibi nox est fundis non tota paternis.

Similiter *noctem dare*, & *locare* aliaque in re Venerea sunt usitata. v. *Heins.* ad *Ovid.* A. A. II, 308. Nec minus frequentatur *vendere Venerem*, & *amplexus*. v. *Burm.* ad *Petron.* c. 126. Vix autem dubito, quin haec emendatio Criticis placitura sit, quippe quam
prin-

princeps principum Criticorum *Tiberius Hemsterbusius* ante multos annos protulerit in eximiis & edi dignissimis *Observatis in Propertio*; quod nuper laetus intellexi, cum vir amicissimus & humanissimus eas ultro nobis obtulisset.

Sed redeamus ad menda, quibus tollendis hoc caput est destinatum. *Maronis* auxilio praeterea sanari potest *Gratius* *Cyneg.* *vs.* 379.

tunc dicta valebunt

Auxilia, & nostra quidam redit usus ab arte.

Sed varii monitus, nec in omnibus una potestas.

Disce vices, & quae tutela est proxima, tenta.

Sensus & mos loquendi Poëtae proprius requirunt:

Disce vias, & quae tutelae proxima, tenta.

Ita locutus est in eadem re *vs.* 413.

Quod si dat spatium clemens, & promovet ortu

Morbus, disce vias, & qua finit, artibus exi.

Ubi vias & artes etiam conjunxit. *Manil.* III, 45.

Nunc age subtili rem summam perspice cura,

Quae certas det in arte vias.

Iterum *Gratius* *vs.* 218.

Hic trepidas artes, & vix novitate sedentes

Vidit, qua propior patuit via.

Quo loco propior via congruenter ad emendationem meam vocatur, ut & *vs.* 456. & 5.

Post alia propiore via meliusque profecti.

ubi interpretes usum vocabuli *via* multis illustrent. Mihi pro omnibus exemplis & argumentis est *Virgilii*, quem *Gratius* frequenter imitatur, locus simillimus & maxime geminus, *Aen.* XII, 387.

Saevit, & infracta luctatur arundine telam

Eripere, auxilioque viam, quae proxima, poscit;

Ense secant lato vulnus, telique latebram

Rescindant penitus.

Hoc enim firmamentum & robur est emendationis, & *Heinsii* conjecturae:

et, quae tutelae proxima, tenta.

Minus itaque congruenter illum versum *Burmannus* appofuit ad *ψf.* 218. Si quis erit, qui permutatorum vocabulorum *vices & viae* desideret exempla, consulere poterit *Burm.* ad *Valer. Flacc.* I, 283. *Drakenb.* ad *Liv.* VII, xxvii, 9. &, qui variis scriptoribus similem medicinam facere tentavit, *Markland.* ad *Stat.* V, ii, 153.

Addamus emendationem, confirmatam *Maronis* imitatione, in Carmine *Petronii* de Bello Civili *ψf.* 255.

*Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnyes,
Et Bellona minax, facibusque armata Megaera,
Letumque, Insidiaeque & lurida Mortis imago.*

Imago Mortis, inquit *Boubierius*, est Mors: at *Letum* principio versus memoratur: itaque, ne bis inducatur, est emendandum:

Fletusque Insidiaeque — — — — —

Vellem vir honoratus docuisset *Fletum* in inferos Deos, quod temere adfirmat, a Poëtis relatum fuisse. Equidem praefere non dubitem:

Luctusque, Insidiaeque, & lurida Mortis imago.

Hunc apud inferos, & in Furiarum monstrorumque, frequenter sceleratorum sede, ac regione excitorum, comitatu esse voluerunt *Claudianus* in *Ruf.* I, 33. & de VI. *Conf. Hon.* *ψf.* 323. *Silius* XIII, 581. *Seneca* *Oed.* *ψf.* 592. & H. F. *ψf.* 694. *Ovidius* *Met.* IV, 483. &, quem solet imitari, *Virgilius* *Aen.* VI, 273.

*Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus Orci
Luctus, & ultrices posuere cubilia Dirae.*

In primis appositus est ad emendationem confirmandam locus *Aen.* II, 368.

crudelis ubique

Luctus, ubique pavor, & plurima mortis imago.

Est autem facilis lapsus ab una voce ad alteram, quia scribendi compendia *lct*, & *let* perdifficiliter a librariis discernuntur. Sed ne multa, correctionem iudex idoneus *P. Burmannus* approbavit *Anthol. L. P.* p. 584.

Plures hujus generis correctiones, *Maronis* imitatione firmatas, cum in *Petronii*, tum in aliorum scriptis adhibuimus; sed & alii scri-

scriptores, alios imitati, non omnino negligendi videntur, ut *Severus* in *Aetna* v. 186.

*Haec illis sedes, tantarumque area rerum est.
Nunc opus artificem incendit, causamque reposcit.
Non illam parvi aut tenuis discriminis; ignes
Mille sub exiguo ponent tibi tempore veras
Res, oculique duces certo rem credere cogent.*

Ita postremos versus edidit *Clericus*, *Scaligerum* secutus: sed codex *Florentinus*, cujus variantes lectiones in *Actis Societ. Lat. Jen.* Vol. V. p. 5. habentur, offert: *exiguum venient tibi pignora tempus -- oculos ducunt -- cogent*; editiones autem veteres, ut *Scaligeri* & *Pitthoei*, & idem liber *Florentinus* (nam nihil ex eo cum *Pitthoei* editione collato notatum reperio) *res ipsae*. Vix itaque dubitare possumus, nisi plane in Criticis plumbei simus, quin emendandum sit:

*Mille sub exiguum venient tibi pignora tempus:
Res oculos ducent, res ipsae credere cogent.*

Si quis tamen erit, qui dubitet, eum credere coget *Severus* ipse v. 177.

*Non illic, duce me, occultas scrutabere causas:
Occurrent oculis ipsae, cogentque fateri.*

et, quem variis locis imitatur, *Lucretius* II, 877.

*Nec contra pugnant, in promptu cognita quae sunt,
Sed magis ipsa manu ducunt & credere cogunt.*

Licentius in carmine ad Augustinum Catal. *Pitthoei* p. 472.

*Non me dura gelu probiberent frigora cano,
Nec fera tempestas Zephyrûm, fremitusque Borini,
Quin tua sollicito premerem vestigia passu.
Hoc opus ut jubeas tantum, cruor irriget artus,
Solstitio Neuros, bruma sectabimur Istrum.*

Neuros esse populos *Scythiae* neminem fugit. Atqui terrae frigidas regiones solstitio peragrarè non est grave; sed contra frigidas bruma, calidas autem solstitio petere gravissimum semper est habitum. *Virgilius* *Ecl.* X, 64.

Non

*Non illum nostri possunt mutare labores:
Nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus,
Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosae,
Nec si, cum moriens alta liber aret in ulmo,
Aethiopum versemus ovis sub sidere Cancri.*

quae sumfit, ut *Vrsinus*, & alii monuerunt, a *Theocrito* Idyll. VII, III.

Εἷς δ' ἠδωνῶν μὲν ἐν ἔρεσι χεῖματι μέσσω
Ἐβρον παρ' ποταμὸν πετραμμένον, ἐγγόθεν ἄρκτε·
Ἐν δ' ἔρει πυμάτοισι παρ' Αἰθιοπέσσι νομεύοις,
Πέτρα ὑπὸ βλεμύων, ὅθεν ἐκείναι Νεῖλός τε ὄρεός τε.

Claudianus Epigr. XXIV, 1.

*Sic non Aethiopum campos aestate pererrem,
Nec Scythico brumam sub Jove nudus agam.*

Ipsa res igitur, & oppositae solstitio *brumae*, qua profitetur *Histrum* se esse sectaturum, mentio nomen calidi loci requirunt, qui *Histro* frigidissimo venuste possit opponi. Facilis quidem est correctio, *Mauros*; sed tamen *Meroën* esse veriore scripturam videtur ostendere *Claudianus* Paneg. Prob. & Olybr. vs. 131.

*Non ego vel Libyco cessem tolerare vapores,
Sarmaticosve pati medio sub frigore Coros,
Si tu, Roma velis. pro te quascumque per oras
Ibimus, & nulla sub tempestate timentes
Solstitio Meroën, bruma tentabimus Histrum.*

Ubi vides uberrimum fontem, ex quo cuncta fluxerunt. *Meroën* etiam tuetur hominis nostri inprudencia, qui non semel verecundiae fines sic transit, ut totos pene versus meliorum poetarum describat, veluti p. 473.

*Ante, Thyesteis iterum male territa mensis,
Interrupta dies refugos vanescet in ortus:
Ante dabunt imbres Nilum, super aethera damae
Errabunt.*

Duo priores ab alio Poëta veteri sumtos esse *N. Heinsius* jam monuit ad *Ovid. Metam.* I, 165. non recordatus omnes ex eodem *Claudiani* Panegyrico descriptos esse vs. 169.

Ante dabunt hiemes Nilum; per flumina damae
 Errabunt, glacieque niger damnabitur Indus:
 Ante Thyesteis iterum conterrita mensis
 Intercisa dies refugos vertetur in ortus.

Quae propius intuenti fortasse *Licentius* scripsisse videbitur:

super aequora damae

Errabunt.

Hoc certe rectius respondebit *Claudiani* verbis,

per flumina damae

Errabunt.

Notum illud *Maronis* Ecl. I, 60.

*Ante leves ergo pascentur in aequore cervi,
 Et freta destituent nudos in litore pisces.*

Sic enim pulchre correxit eruditissimus *Cerda*, cujus emendationi, diversa lectione codicis *Moretani* firmatae, robur addit *Rufinus* Anthol. lib. VII. p. 476.

Βοσκήσει δελφῖνας ὁ δένδροκόμης Ἑρῶμανθ,
 Καὶ πλὴν πόντος κύμα θοᾶς ἐλάφης.

Boëthius, unicum decus & ornamentum sui seculi, de Consol. Philos. I, III, 3.

*Ut, cum praecipiti glomerantur fidera Coro,
 Nimboisque polus stetit imbribus,
 Sol latet, ac nondum coelo venientibus astris
 Desuper in terram nox funditur.*

An praecipiti Coro fidera glomerari possunt, praesertim quae coelo nondum venisse dicuntur? Per mihi mirum videtur Interpretes hanc dictorum repugnantiam non vidisse. Cave tamen hanc auctori tribuas, quippe qui scripserit:

praecipiti glomerantur nubila Coro.

Nubes, & nubila proprie glomerari dicuntur. v. *Virgil.* Aen. IX, 33. & *Serenus Sammon.* vs. 45. Deinde, ne plura de emendatione minime dubia loquamur, nobiscum faciunt duo Poëtae, quos *Boëthius* imitatione expressit, *Seneca* Hippol. vs. 737.

Ocyor nubes glomerante Coro.

& Ovidius Amor. I, viii, 9.

Cum voluit, toto glomerantur nubila coelo,

Cum voluit, puro fulget in orbe dies.

ubi, ut & Trist. I, ii, 45. quidam codices eadem permutatione *sidera* habent, quemadmodum unus e contrario *nubila*, Virgil. Aen. V, 126. pro

Fluctibus, hiberni condunt ubi sidera Cori.

Memorata Nasonis imitatio memoriam refert Auctoris, qui Pindarus Thebanus vocari solet, ejus auxilio curandi *ψf.* 215.

At septem Vetonte fatus tulit arma carinis.

Lege: Poeante fatus. Ovidius Metam. IX, 232.

Regnaque visuras iterum Trojana sagittas

Ferre jubes Poeante fatum.

et, hunc secutus, Auctor Herculis Oetaei *ψf.* 1648.

Accipe haec, inquit, fate

Poeante dona.

Poeantis autem filium Philocteten intelligi constat ex Homeri II. B. 718.

τῶν δὲ φιλοκτήτης ἔρχεν, τόξων εὖ εἰδώς,
ἐπὶ τὰ νεῶν.

Idem Poëta, pestilentiam describens Iliados *Homericæ* libro primo cantatam, *ψf.* 47.

Vixque rogis superest tellus; vix ignibus aether:

Deerat ager tumulis.

Hæc Barthius censebat esse Poëtica & simul arguta Advers. LVIII, xiv. c. 2752. Mihi nihil absurdius videtur illo, *superest vix ignibus aether.* Sed scriptor dederat:

superest — vix ignibus arbor.

Ovidius simillimam describens pestilentiam Metam. VII, 613.

Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.

Loca contulit Barthius, nec tamen quicquam de mendo suspicatus

tus est. Alias *Nasonis* imitationes in eodem poemate vir diligentissimus observavit lib. LIX, 1. & xv. sed plures eum fugerunt, ut *ys.* 728.

*postquam, quid Troja pararet,
Cognovere viri.*

quae sunt expressa ex *Metam.* XIII, 246.

et edidici, quid perfida Troja pararet.

Peccat igitur auctoris verba reprehendens c. 2752. Pariter *Trojam*, pro Trojanis proceribus non satis pulchre dixit. Sed ita frequenter, inpetu & quadam temeritate ductus ad judicandum, pulchre dicta gravissima nota condemnat, ut ibidem: sic ictum vocans *domum*, Idiotismum pro exemplo habet *ys.* 827.

„ *Tunc prior intorquet collectis viribus hastam*
„ *Priamides, quam prolapsam celeri excipit ictu*
„ *Patroclus, redditque vices, & mutua dona.*

Immo vero sumfit a *Marone* *Aen.* X, 881.

*Desine. jam venio moriturus, & haec tibi porto
Dona prius. Dixit, telumque intorsit in hostem.*

et *Valerio Flacco* I, 550.

*Qui gemitus, irasque pares & mutua Grajis
Dona ferat.*

ubi vid. Interpretes, & ad V, 503. Hujus generis alia non pauca reprehensor peccat, quae singularium ejus meritorum memor non insequar.

Peligni vatis auxilio facilis etiam medicina poterit adhiberi imitatori *Maximiano*, leviter adfecto, V, 25,

*Grande erat inflexos gradibus numerare capillos,
Grande erat in niveo pulchra colore coma.*

Praestaret utique

in niveo pulla colore coma;

quippe quam laudaverit *Ovidius* *Am.* II, IV, 41.

*Seu pendent nivea pulli cervice capilli,
Leda fuit nigra conspicienda coma.*

Elegans oppositio recurrit Art. Am. III, 189.

Pulla decent niveas.

Addamus correctionem in Aeneide Maronis adhibitam, quae recentiorum vatis imitatorum locis praeclare confirmari queat. Notus est locus V, 515.

*Jam vacuo laetam coelo speculatus; & alis
Plaudentem nigra figit sub nube columbam.
Decidit exanimis, vitamque relinquit in astris
Aetheriis, fixamque refert delapsa sagittam.*

Hic Burmannus, vir clarissimus, in astris exponit in aëre, subji-
ciens: *astra* locum notant, ubi sunt, quando *astra* conspici
possunt. Mihi non persuadet: neque enim penitus intelligere pos-
sum, quo modo columba, quae, dum sub nigra nube volat, sa-
gitta configitur, & exanimis decedit, in astris vitam reliquisse dici
possit. Quid multa? vere conjeci:

vitamque relinquit in auris

Aetheriis.

Non aliter olim legit Quintilianus, five potius Rhetor ignotus,
imitator Virgilii, Declam. XIII, 6. p. 278. *illa longiores expetitura
pastus, in altum tollitur, vitamque in auram relinquit. et, quod ca-
put est, Hosidius Geta, jam Tertulliano memoratus, in Tragoedia
Medea, quae tota ex Virgilii versibus est contexta, vs. 140.*

Vitamque relinquit in auras.

Emendationi certissimae timide subicere liceat levissimam su-
spicionem de loco Catulli de N. P. & T. LXIII, 192.

*Quare facta virum multantes vindice poena
Eumenides, quibus anguino redimita capillo
Frons expirantis praeporat pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas;
Quas ego, vae miserae, extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti coeca furore.
Quae quoniam vere nascuntur pectore ab imo;
Vos nolite pati nostrum vanescere luctum:
Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente, Deae, funestet seque suosque.*

Haec

Haec & superiora ante oculos obversabantur Tibullo scribenti
III, vi, 39.

*Gnosia, Theseae quondam perjuria linguae
Flevisti ignoto, sola relicta, mari.
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus;
Ingrati referens in pia facta viri.*

In quae verba diligenter intuens aliquando suspicabar Catullum scripsisse:

Quare facta viri multantes vindice poena.

Relicta certe de solo Theseo queritur; nec virum facta sic nude posita loco congruere videntur.

C A P U T IV.

Latinis Interpretibus ope librorum, quos e Graecis convertere, scriptura vetus restitui potest. Avieni Descriptio Orbis Terrae aliquoties auxilio Dionysii correctæ. Phrygia minor. Bistonides in sacris Liberi patris bacchari solebant. Bistonides alumnae Thracis Absinthii. Alumni & alumnae fluminum. Scribendi compendia librariis usitata nocuerunt Avieno. Ora Maritima semel, Orbis Terrae Descriptio ter correctæ. Hastilia Parthorum. Notius. Trajectio versuum in Orbis Terrae Descriptione, & Arateis Prognosticis indicata. Complures ejusdem Poëtae versus emendati, vel tentati. Glando. Propter. Linea vestimenta. Carmanis rupes. Melliflua Pallenae antea. que debinc. Aratus ope Interpretum curatus. Argo Chelidis orientibus apparet. Medicina facta Sedulio.

Ipsa materiae similitudo nos admonet, ut & Interpretibus Latinis, auxilio librorum, quos e Graecis convertere, medicinam faciamus. In quo genere quid adhuc praestari possit, specimen in Avieni carminibus datum, nisi vehementer fallor, aperte declarabit. Elegans enim Poëta, qui, non sine inflammatione animi, & afflatu quodam divino, versus numerose & volubiliter fudit,

dit, haud indignus videtur, quem nos etiam *N. Heinsii*, *Salmasii*, Anglorum, & *Oudendorpii* exemplo non exigua cura juvare studeamus. In manus itaque sumamus Orbis terrae Descriptionem, cujus *¶* 1183. Mesopotamiam, *Dionysium* secutus, celebrat:

*Non, qui lanatum longo pecus educat agro,
Aut, qui cornigeri ductor gregis arva pererrat,
Gramina qui pastor simis petit apta capellis,
Quique cavo sollers committit semina sulco,
Quem Pomona juvat, quem ramis aesculus altis
Inlicit, & pingui dependens ubere glando,
Brachia Nysaei qui palmitis ordine justo
Digerit, aut tectis si quis dolat inpiger ornos,
Vel salis in fluctus qui cymbam navita texit,
Si*ierit hos saltus.*

Insigne mendum recte viderunt Eruditi; sed in eo tollendo parum felices fuerunt. *Hudsonus* conjecit, conjecit autem? immo vero fidenter, ut solet, edidit,

Si adierit hos saltus.

Et quisquam reperietur, qui censeat hunc primoribus, ut ajunt, labris gustasse Poëticam, qui scriptori non ineleganti tam duros versus tribuere conetur? Nam quis auctor vel mediocris adhibuit illud *adierit*? Quid? quod turpe vitium sermonis *Avieno* sic affingitur? Quippe non sunt inter se connexa & apta: *Non, qui pecus educat -- pererrat --- petit -- committit -- digerit -- dolat -- texit -- si adierit hos saltus.* Profecto nunquam fieri potest, ut verae sint conjecturae doctorum, in quibus Grammaticae leges negliguntur. Alius autem vir eruditissimus *Observ. Misc. Vol. V. p. 170.* & ad *Caes. de B. G. VII, 73.* simpliciter olim legendum putabat, *Si terit hos saltus*: nunc vero nobiscum facit emendantibus:

*Non, qui lanatum longo pecus educat agro,
Aut, qui cornigeri ductor gregis arva pererrat &c.
Spreverit hos saltus. nihil indiga subtrahit ora;
Dives humo tellus, dives jacet arbore cespes.*

Sic extrema cum primis aptissime cohaerent; & omnia, quod caput est, *Dionysii* verbis respondent *Perieg. ¶ 994.*

Οὐ μὲν τοι κείνης γε νομῆς ἀγρόσσωτο βέτης,

οὐδ'

οὐδ' ὅστις σὺργγι κερώνυχᾳ Πάνα γεραίρων
 μήλοισι ἀγροῦλοισιν ἐφέσπεται· ὕδ' ἐμὲν ὕλην
 Παιτοίην φυτοεργὸς αἰνὴρ ἀφ' ἐρίσσοιο καρπῶν.

Eandem correctionem feliciter adhibuit E. G. Higtius, non solum magna amicitia, sed etiam cognatione mecum conjunctus; quod ex literis intellexi, quibus salutarem Poëtae medicinam fecerat.

Non minor macula codicibus insidet vs. 979.

*Hinc in caeruleum cedit sinus Hellespontum;
 Explicat & Phrygiam tellus incurvat in orbem.
 Major Sangario late praestringitur amni:
 Haec procul Eoos procedit plurima in axes
 Fertilis herbarum. Qua coelum rursus in umbras
 Inclinat vertex, panduntur terga minori,
 Quae jacet immensae late sub rupibus Idae
 Infortunatam pertingens cespite Trojam.*

Quid enim? ferrine possunt, vel, sinus in Hellespontum cedit, & tellus Phrygiam explicat, incurvat in orbem? vel, incurvat in orbem; Major — nulla Phrygiae minoris mentione facta? Deinde, Veteres non utramque Phrygiam, sed minorem ad Hellespontum ponere consueverunt, inde τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίαν, & Ἑλλησποντικὴν nominatam. v. Strabo lib. XII. p. 842. p. 845. & p. 856. Polybius in Exc. Leg. XXXVI. τῆς δ' Ἀσίας Φρυγίαν τὴν ἐφ' Ἑλλάσποντον, Φρυγίαν τὴν μεγάλην quae Livius XXXVIII, xxxix, 15. sic convertit: In Asia Phrygiam utramque, (alteram ad Hellespontum, majorem alteram vocant.) Quid igitur fiet Avieno cum gravissimis auctoribus non concinenti? Enimvero confectus librariorum vulneribus curationis etiam nunc indiget, quam nos adhibuimus:

*Hinc in caeruleum cedit sinus Hellespontum,
 Explicat & Phrygiam tellus incurva minorem;
 Major Sangario late praestringitur amni.
 Qua coelum rursus in umbras
 Inclinat vertex, panduntur terga minori.*

Curationem probat Dionysius vs. 809.

Ἐνθεν ἐφ' Ἑλλάσποντον Ἰππὶ τρέχει ἄσπετος αἰγυκαὶ
 Βαιοπέρης Φρυγίης· ἐπέρη δέ τοι ἔνδοθι καίται,
 Εὐρυπὴρ γεγαυῖα, παρ' ὕδασι Σαχχαρίοιο.

Et

Et Priscianus *¶* 777.

*Hinc Hellespontum pertenditur angulus ingens,
Qua brevior Phrygiae pars est: nam latior intus
Sangarii ripis fluvii vicina rapacis.*

Qui duo cum clarissimum lumen Interpretibus praeferrent, verum tamen in occulto latuit.

Quamobrem mirari definamus eos vitium paulo occultius atque rectius non vidisse, quo contaminatus est Poëta *¶* 755.

*hic chorus ingens
Feminei coetus pulchri colit orgia Bacchi:
Producit noctem ludus sacer: aëra pulsan
Vocibus, & crebris late sola calcibus urgent.
Non sic Absinthi prope flumina Thraces, & almae
Bistonides, non, qua celeri ruit agmine Ganges,
Indorum populi stata curant festa Lyaeo.*

Et tamen multa satis firmam vitii suspensionem dare poterant. Nam quis *Bistonidas* vocavit *almas*, iisque, praesertim sacra Liberi patris describens, ita *Thraces* junxit & copulavit? Certe Veteres, in primis Poëtae, mulieres ejus regionis sollemnina Deo sacra facientes memorare consueverunt. Pomponius Mela II, II, 16. de Thracia: *Montes interior attollit, Haemon & Rhodopen & Orbelon, sacris Liberi patris & coetu Maenadum, Orphea primum initiante, celebratos.* Ovidius Met. VI, 587.

*Tempus erat, quo sacra solent Trieterica Bacchi
Sithoniae celebrare nurus.*

et IX, 640.

*Utque tuo motae, proles Semeleia, thyrsō
Ismariae celebrant repetita triennia Bacchae.*

et Remed. Am. *¶* 593.

*Ibat, ut Edono referens Trieterica Baccho
Ire solet fufis barbara turba comis.*

Silius Italicus IV, 778.

*Edonis, ut Pangaea super trieteride mota
It juga, & inclusum suspirat pectore Bacchum.*

Ubi

Ubi videre licet solas mulieres *trieterica*, quae fortasse designat *Avlenus*, celebrare. Pariter autem complures alii, ut *Lucanus*, *Ovidius*, & *Propertius* Bacchas illas vocant *Edonidas*, ut *Bentlejus* ostendit ad *Horat.* C. III, xxv, 9. Apud eundem *Propertium* *Strymonis* invenitur, ut apud *Ovidium* *Thracia Bacche*, & *Threïciae Maenades*. Nec pauci *Bistonidas* convenienter *Avieno* memorant, ut *Sidonius Apollinaris* V, 490.

*Bistonides veluti Ciconum cum forte pruinas
Ogygiis complent thyasis, seu Strymonos arvis,
Seu se per Rhodopen, seu qua nimbosus in aequor
Volvit Hyperboreis in cautibus Ismarus Hebrum,
Dat somno vaga turba.*

Auctor *Ciris* vs. 165.

*Saeva velut gelidis Ciconum Bistonis in oris,
Infelix virgo tota bacchatur in urbe.*

et *Horatii* Scholiastes ad C. II, xix, 20. *Bistonides Thraces sunt mulieres, quae in Liberi patris sacris bacchari consueverunt, angues gestantes in capite.* Jam, nisi omnia me fallunt, illi *Thraces*, uxoribus, *stata Bacchi festa* celebrantibus, juncti, sagacioribus vehementer displicent. Hinc igitur faceffant, loco solis uxoribus relicto, quem dederat *Avienus* olim scribens:

*Non sic Absinthi prope flumina Thracis alumnae
Bistonides, non, qua celeri ruit agmine Ganges,
Indorum populi stata curant festa Lyaeo.*

Quod si mihi non credas, certe credes *Dionysio* vs. 575.

Οὐχ ἔτιω Θρήϊκῳ ἐπ' ἡόσιν Ἀψίνθοιο
Βιστονίδες καλέουσιν ἐρῖβρομον Εἰραφιώτην.

Verba *Thracis Absinthi* plane congruunt cum Graecis Θρήϊκῳ Ἀψίνθοιο. eleganter autem *Bistonides alumnae* vocantur *Absinthi*, ut *alumni* regionum & urbium occurrunt vs. 312, 319, 590, 619, 709, & 1040. Eodem modo Poëtae & scriptores poëtice locuti *fluviorum* memorant *alumnos*, ut *Ennodius* Epist. II, 9. *Latiaris undae venam* *alumnus Rhodani perquirebas.* *Claudiamus* de IV C. Hon. vs. 211.

Eurotas proprios discernere nescit alumnos.

Valerius Flaccus VIII, 218.

*Torvus ubi, & ripa semper metuendus utraque
In freta per saevos Hister descendit alumnos.*

Nam sic omnes exhibere codices testatur *Heinsius. Propertius IV, II, 7.*

*Hac quondam Tiberinus iter faciebat: —
At postquam ille suis tantum concessit alumnos.*

et in primis *Statius Achill. I, 628.*

*quaerisne meos, Sperchêe, natatus,
Promissasque comas? an desertoris alumni
Nullus bonos?*

et *Theb. VII, 283.*

*tuque, o Permesse, canoris
Et, felix Olmie, vadis, armatis alumnos.*

VIII, 432.

Hic & mente Lacon, crudi torrentis alumni.

X, 767.

Inachus indecores pater averseetur alumnos.

et plane similiter *XII, 181.*

*Quo Rhodopes non ulla nurus, nec alumna nivosa
Phasidos, innuptis vallata cohortibus iret.*

uti *Claudianus Epigr. I. i. de mulabus Gallicis:*

Adspice morigeras Rhodani torrentisumnas.

Causa vero vitii fuisse videtur usitatissimum librariis scribendi compendium *almae*, cujus nota deinceps ommissa alius legem versus negligi dolens et interposuerit, & ita necessario *Thracis* in *Thraces* insuper mutaverit. Haec autem scribendi compendia non mediocriter Poëtae nocuerunt, ut *vs. 1248.*

*Quin in pactus amor * est si dicere Persas
Consimilis, sollersque trahit te cura per orbem.*

Sic vulgo legitur, nisi quod *Hudsonus* ex conjectura dedit:

Quin in pactus amor superest si dicere Persas.

At multo rectius vir eruditus scripturam codicis, qui *in pacatos* offerebat, secutus emendavit:

Quin in pacatos amor est si dicere Persas.

v. *Burmamnus* Obs. Misc. Vol. I. p. 377.

Turpius mendum continet Ora Maritima *vs.* 176.

*At qui debiscit inde prolixo sinus
Non totus uni facile navigabilis
Vento recedit: nunquam medium aceris
Zephyro vebente, reliqua deponunt Notum.*

Videamus *Hudsoni* conatus. „ Ne claudicet, inquit, versus, *nonnunquam* legebam. atque ita *Oddius*, & in reliquis „ hoc modo, *in medio* aceris *Zephyro vebente, reliqua deponunt* „ *Notum*. At rursus &c. O praeclaros medicos, qui claudicanti ex vulneribus Poëtae maiora & mortifera curationibus suis imponant! Quid enim turpius & inperitius illo *nonnunquam*, ne videlicet *versus claudicaret* intruso, quem plane sic corrumpi tirones etiam videre possint? Et tamen vereor, ne vitium foedius *aceris* contineant. Sed per me lateat, qui non libenter errores aliorum coarguo. Corrigendum vero sine dubio:

medium accesseris

Zephyro vebente.

ut *vs.* 167.

Ut si quis hanc in navigando accesserit.

Totus autem locus ita videtur esse concinnandus:

*At, qui debiscit inde prolixo sinus
Non totus uno facile navigabilis
Vento recedit: namque medium accesseris
Zephyro vebente, reliqua deponunt Notum.*

Et hos errores scribendi compendia *aceris*, & *nq*, creasse crediderim. Certe notae, vocabulorum syllabis ultimis additae, sed deinde negligenter omissae, creberrima menda pepererunt, ut constat ex antiquis editionibus Orae Marit. *vs.* 15, 26, 387.

Hujusmodi vitium latet etiam nunc in O. T. D. *vs.* 951.

nec minus illic

Erigit excelsa in fastigia prisca Sinope.

ubi *Hudsonus*: Forfan, *Se erigit*. Immo vero corrigendum, quem-
admodum noster *Higtius* etiam conjecit,

Erigitur celsa in fastigia prisca Sinope.

Librarii scripserant *Erigit*, *erigit*; alius autem versum claudica-
re videns *celsa* mutavit in *excelsa*. Innumeris enim locis termi-
num passivum *ur*, vel ejus notam negligenter omiserunt, ut *Orae*
Mar. ψf. 307.

Fugum ad secundum flumen evoluit.

ubi *Pithoeus* emendavit *evoluitur*; & ψf. 596.

Nunquam excitent fluctuum volumina.

quod cum recte mutasset *Opitius* in *excitentur*, *Hudsono* tamen ede-
re placuit:

Nunquam excitent se fluctuum volumina.

Conf. Drakenb. ad Liv. X, x, i.

Praecipue vero peccarunt aut pro autem exarantes, ut in *Or. Mar.*
ψf. 162, 296, 538, 666. & in *O. T. D.* ψf. 780. Mansit tamen men-
dum in ψf. 1240. ubi de *Parthis*:

Sica comes lateri est, manus aut hastilia vibrat.

Quippe leviter est corrigendum:

manus autem hastilia vibrat.

Et tamen *Hudsonus* legere jubet: *haud* hastilia vibrat, ita *Par-*
this imprudenter eripiens hastilia, quibus *Dionysius* illos instruxe-
rat ψf. 1045.

Νηπίαχοι πῆξοις καὶ ἱπποσύνησι μέλονται·
Αἰεὶ δ' ἠχέουσιν ἀνὰ χθόνα δ᾽ ἔπος ἀκόντων.

et ψf. 1050.

Φέρβονται δ' ἄγρησι δορυκτῆς βιότιο.

Turpiore macula affectus est ψf. 371.

*Pars, quae cyaneo discedit ab aequore, septem
Oppida sustentat; Noti pars vergit in oram,
Et modus est illi Serbonidis alta paludis.*

quae tamen non difficulter sic elui potest:

Notiam pars vergit in oram.

v. *Dio-*

v. *Dionys.* vs. 252. & Schol. *Hudsono* corrigendum videbatur:

*Pars ea, quae coeat, discedit ab aequore, septem
Oppida sustentatque; noti &c.*

Sed fatis de vitiis ex scribendi compendio creatis: nunc alia tol-
lamus. Contemplemur itaque O. T. D. vs. 803. & seqq.

*Insulae in Oceani procursibus hae tibi tantum
Carmines sunt dignae. Multas vebit undique pontus
Praeterea parvas specie famaue carentes.
Pars videt Europam. non has tamen aut modus orae,
Aut interna cavi commendat vena metalli.
Harum aliae diris referant vix litora nautis,
Et scaber in multis scrupus riget: undique iniquus
Subrigitur vertex, & inhospita cespitis ora est.
Harum quis valeat numeros aut nomina fari?
[Pars Asiam, Libyam pars adjacet altera ponto.]
Si velit has ullus, velit idem scire, quot alto
Curventur fluctus pelago, quot sidera coeli
Elucent flammis, quot robora proferat Ida,
Quantus arenarum numerus versatur ab Euro.*

Jam sentis, acute lector, vs. 812. locum suum non tenere. Nam
Poëta tradens insulas, a se non celebratas, nec magnitudine,
nec metallis, nec tutis & tranquillis portibus commendari, id
dicit, quod non solum in insulas, mari Europam alluente circum-
fusas, sed etiam ceteras, *Libyen & Asiam adjacentes*, conveniat.
Quod vero de illarum numero praedicat,

Harum quis valeat numeros, aut nomina fari?

et de his subjicit,

Pars Asiam, Libyam pars adjacet altera ponto.

id tale est, ut in *Avienum* cadere non posse videatur. Certe in
Critici plane plumbeus est, qui non sentiat debere copulari:

*Harum quis valeat numeros, aut nomina fari?
Si velit has ullus, velit idem scire, quot alto
Curventur fluctus pelago.*

Quis itaque dubitet, quin Poëta dederit:

Multas vebit undique pontus

Praeterea parvas specie famaue carentes.

Pars Asiam, Libyam pars adjacet altera ponto,

Pars videt Europam. Non has tamen —

Harum quis valeat numeros aut nomina f. 612.

Si velit has ullus, velit idem scire, quot alto

Curventur fluctus pelago.

fic omnes versus aptissime inter se junguntur & copulantur, & quod prorsus emendationem probat, cum *Dionysio* congruunt

Τέσσερας μὲν νήσους ἐπέχει ῥοῦ ὠκεανοῖο
 Εὐρυτέρως· ἐπεὶ δὲ τ' ἀπειρέσιαι γεγασσιν·
 Αἱ μὲν, ἐπὶ πελοποννήσῳ Λιβυσιδὲ ἀμφιτελής·
 Αἱ δ', Ἀσίας· αἱ δ' αὖτε περὶ κλίσιν Εὐρωπαϊάς·
 Ἄλλαι δ' ἄλλοι νῆσοι ἀπείραται —
 Τῶν δ' ῥηδίων μοι ἐνισπείν ἔνεμα πασέων.

et *Prisciano* f. 609.

Tot sunt ingentes, quas claudit Tethyos unda,

Insulae: ast aliae diversis partibus orbis

Dispersae plures famam latuere minores,

Duris difficiles nautis, vel portubus aptae:

Quarum non facile est mihi promere nomina versu.

Quae verba doceant *Avienum* scripsisse:

Harum aliae duris referant vix litora nautis.

Cur enim nautae *diri* vocentur?

Addamus ejusdem generis correctionem in *Arateis* Prognosticis adhibitam f. 398. ubi cum signa, quibus imbres praesentiri possent, notasset, ita contraria serenitatis exponit:

Si Notus humentes Libyco trahit aethere nubes,

Si nimium ad montem nebularum crassus amictus

Tendatur, summo nudentur vertice saxa:

Et, qua pontus item freta per distenta quiescit,

Nubila si longo se procumbentia tractu

Diffundunt coelo, Tethidi terrisque supina

Pax aderit, nusquam mundo ruet effluus imber.

Initium f. 399. vitiatum esse recte vidit *H. Grotius*; tentavit autem,

Sive imum ad montem. Vellem vir summus indicasset, quem sen-
 sum

sum verbis sic correctis inesse crederet. Equidem illi *sive* nullum plane locum concesserim. Quis enim serenitatis esse signum dixerit,

Si Notus humentes Libyco trahit aethere nubes?

Mihi trajectis versibus leviter corrigendum videtur:

*Sin imum ad montem nebularum crassus amictus
Tendatur, summo nudentur vertice saxa,
Si Notus humentes Libyco trahit aethere nubes.*

Aratus Progn. vsf. 256.

Εἰ γέ μιν ἡρέεσσα πάρεξ ὄρεσσι μεγάλοισι
Πυθμένα πίνηται νεφέλη, ἄκραι δὲ χαλῶναι
φαίνονται καθαροί, μάλα κεν πόθ' ὑπεύδι εἴησιν.

Sin imum summe necessarium est, propterea quod *Avienus* ad contraria serenitatis signa transit. Hac autem correctione admissa vsf. 398. qui non invenitur in *Arato*, suum locum obtinere non poterit; sed in eum, quem dedimus, aut propiorem transferendus esse videbitur.

Grandioribus emendationibus aliquot levioris momenti correctiones in O. T. D. adhibitas subiciemus; de quibus ideo breviter strictimque dicetur.

Verf. 165.

nautae Pharium dixerunt profundum,

Quod procul hinc Casiae vergit confinia cautis.

Lege:

Quod procul in Casiae vergit confinia cautis.

Dionysius vsf. 115.

Ναῦται δὲ πρώτην, Φαρίην ὅλα κυκλήσκουσιν,
Ἰσαπόν ἐς πρηῶνα πτανομένην Κασίοιο.

Rogat tamen *Hudsonus*, an verit?

Verf. 168.

Issicus in modico donec sinus ore patefcit.

Sic & *Hudsonus* edidit. At Poëta scripsit:

Issicus immodico donec sinus ore patefcit.

Dionysius vsf. 119.

Ἰσσικὸς ἰλκόμενός· βορέην ἐπὶ κόλπῳ· ἀπείρων

Verf. 285.

cibus aspera glando
Omibus: haud ullis fulcatur cespes aratro:
Non bis mugitus pecudum strepit.

Corrigimus: *illis*, vel *ollis*. *Dionysius* ψf. 191.

Κείνοις δ' ἄπο τε περπνὸς ἀκέσται ὀλκὸς ἀμάξης.

Frustra autem *N. Heinsius* ad *Sil. Ital.* I, 297. vocabulum *glando* mutat in *glans* est; quippe quod tuetur ψf. 1188.

quem ramis aesculus altis
Inlicit, & pingui dependens ubere glando.

qui locus etiam *Barthium* fugit *Adversf.* XXIV, ix. c. 1188.

Verf. 794.

Ogyris inde salo promit caput, aspera rupes
Carmanidis qua se pelagi procul invehit undas.

Idem *Heinsius* carminis legem violari videns ad *Ovid. Metam.* VIII, 142. corrigebat:

Carmani qua se pelagi p. i. u.

Sed *Avienus* dederat,

aspera rupes

Carmanis.

Dionysius ψf. 606.

Καρμανιδὸς ἔκποθεν ἄκρης

ἄκρης.

et *Priscianus* ψf. 604.

Ulterius pergas si post Carmanida summam.

Neglexerat *Heinsius* inspicere Graeca, qualis incuria pariter illi nocuit corrigere conato ψf. 468.

bic mellifluis Pallena sub antris
Lichnitis rutilae flammis alit.

„ Sic enim vir summus *Adversf.* IV, 8. p. 617. *melliflua antra* quae
 „ sint non video. forte *coelifugis sub antris*. ut *lucifuga* & similia.
 „ vel *bellifugis*, quo victi Gigantes confugerunt. At Poëta secutus est *Dionysium* ψf. 327.

μελισσοβόπιο κατὰ σκοπιάς Παλλήνης.

Satis igitur constat nihil esse mutandum.
Vers. 1108.

*Pars alia in primos quae semet porrigit ortus,
Et Notus insurgit qua nubifer, aequore rubri
Tangitur Oceani; felici terra recumbit
Tota solo.*

Lege: *Tingitur. Dionysius* ὕψ. 931.

πέζα ἣ οἱ νομία, πτερυμμένη ἀντλήνδε
κλύζειτ' Ἐρυθραίοις ὑπὸ κύμασιν Ὀκεανοῖο.

Vers. 1161. de Euphrate:

*Inde Teredoniae juga praeter maxima rupis
Persidis in pontum sparso cadit effluus amne.*

Emenda: *propter, juxta, prope; quemadmodum u* surpatur ὕψ. 68, 277, 318, 620, 703, 738, 873, 954, 962, 1041, 1152, 1346. Conf. Interpretes, & *Drakenb.* ad Epit. Liv. XLIX. *Dionysius* ὕψ. 982.

Τερηδόν & ἐγγὺς ὁδεύων.

Priscianus ὕψ. 908.

Extrema fluvii sub parte Teredona radens.

Librarios autem pariter alibi saepe lapsos fuisse nemo nescit. v. *Drakenb.* ad Liv. IV, LXI, 10.

Vers. 1314.

*Pars telas statuunt, & vestimenta laborant
Lintea.*

Immo *Linea. Dionysius*, ut alias rationes & argumenta nunc o-
mittam, ὕψ. 1116.

οἱ δ' ἰσχυρὸς ὑφώσι λινεργέας.

Priscianus ὕψ. 1016.

Ast alii texunt tenuissima tegmina lini.

Contrarium mendum continebat olim ὕψ. 611. quod correxit *Vlitius*
ad *Grat. Cyneg.* ὕψ. 87. ubi pariter librarii variarunt.

Sed ne fines & terminos, quos ipse mihi constitui, egrediar,
hasce correctiones notabiliore concludam, quam nuper adhibui in
vitiato ὕψ. 467.

tunc ipsi maxima Thraces
Vomere sollicitant curvo loca. Denique longo
Qua porrecta jacet spatio piscosa Propontis,
Et se praecipiti fluctu furit Hellespontus,
Aegaeum dehinc procul in mare: plurima Thraces
Arva tenent.

„ Nempe *dehinc*, uti bene monet vir eruditissimus Observ. Misc.
 „ Vol. V. p. 77. nusquam nisi hic, prima producta syllaba, po-
 „ nit auctor; quum tamen plus centies ea vocula utatur; sed
 „ semper, uti lex pedia poscit, eam corripit. Itaque corrigere
 conatur:

Et se praecipiti fluctu furit Hellespontus
Aegaeum intendens procul in mare.

Equidem curationem non probo, quia *Dionysius*, quem sequitur
Avienus, id non egit, ut doceret *Hellespontum se in Aegaeum ma-*
re intendere; sed tres diversas Thracum sedes indicare voluit. *ŷf.*
 323.

Αὐτοὶ περὶ Θρήϊκες, ἀπείρονα γαῖαν ἔχοντες,
Οἱ μὲν ἐπὶ πλευρῇσι Προποντίδῃ ἀμφιτείτης,
Οἱ δ' ὑπὲρ Ἑλλήσποντον ἀγέροον, οἱ δ' ὑπὲρ αὐτῆς
Αἰγαίης βαθὺ κύμα πολυφλαίσβοιο θαλάσσης.

Ubi *Propontis*, *Hellespontus*, & *Aegaeum mare* singulatim numeran-
 tur. Conf. *Eustath.* & *Priscian.* *ŷf.* 322.

Thraces arant post hos latissima rura tenentes,
Quae torrens stringit, finitque Propontidis unda;
Atque Hellesponti fauces, Aegaeus & altus.

Quid multa? scripsisse videtur *Avienus*:

Aegaeumque dehinc procul in mare.

quod non tantum cum Graecis *Dionysii*, sed etiam cum proprio
 Poëtae more copulandi, *que dehinc*, congruit; uti patet ex *ŷf.* 25.

Europaeque dehinc laevum est latus.

ŷf. 123.

Sardiniamque dehinc moles circumflua cingit.

ŷf. 139.

Hinc se rursus aquis Adriatica marmora fundunt

In Boream, Zephyrumque dehinc deflexa parumper.

ψf. 167.

Sidoniique dehinc late salis aestuat unda.

Adde ψf. 222, 292, 529, 586, 668, 1039, 1074, 1133, 1346, 1384. Librarii scripserant, *Aegaeumq;* dehinc, ut editio *Pitboei* ψf. 25. *Europaeq;* dehinc: alii vero deinde, necessitatem ejus non intelligentes, penitus omiserunt, ut ipfas conjunctiones *que, et,* infinitis locis neglectas fuisse novimus.

Pariter autem Veteres scriptores Interpretum auxilio vicissim curari possunt, in his *Aratus*, agens de sideribus, quae Chelis exorientibus apparent, Phaen. ψf. 607.

οὐδ' ἂν ἐπερχόμεναι Χηλαὶ καὶ λεπτὰ Φάσσαί,
 Ἀφρατοὶ παρλοῖεν, ἐπεὶ μέγα σῆμα Βοώτης
 Ἀθρεῖ ἂν πέλαι βεβολημένῳ Ἀρκτέροιο.
 Ἀργὼ δ' ἔμᾶλα πᾶσα μετήορ' ἔσσεται ἤδη
 Ἀλλ' ἴδρη (κέχυται γὰρ ἐν ἔρηνῳ ἤλιθ' πολλή)
 Οὐρῆς ἂν δεέοιτο.

Vertunt:

*Argo autem non plane tota sublimis erit modo,
 Sed Hydra (fusa est enim in coelo abunde multa)
 Cauda indiguerit saltem.*

In his mendum latere non tantum declarat oppositio; sed etiam constans Astrologorum observatio, Chelis exorientibus Argo totam apparere notantium. *Hyginus* Poët. Astron. IV, 12. Chelis exorientibus, videtur et *Bootes* exoriens totus, et tota navis apparet Argo, *Hydraque*, praeter acumen extremum caudae, quod est sub terra. Auctor incertus ad *Arat.* Phaenomena p. 259. Uran. Petav. Χηλῶν ἀναπλυσῶν, ἀναπέλαι Βοώτης ὅλῳ Ἀργὼ ναῦς ἔλη. Res igitur & veritas ipsa nos admonet, ut corrigamus:

Ἀργὼ δ' αὖ μᾶλα πᾶσα μετήορ' ἔσσεται ἤδη.

Nec aliter legerunt Interpretes. *Cicero* ψf. 645.

*Totaque jam supera fulgens prolabitur Argo,
 Hydraque, quod late coelo dispersa tenetur,
 Nondum tota patet, nam caudam contegit umbra.*

Avienus vs. 1133.

*jam celso Theffala puppis
Aethere subvehitur: jam mundo funditur Hydra
Longior, extremaeque polum subit indiga caudae.*

Germanicus vs. 615.

Celsaque puppis habet, cauda minus attamen Hydra.
Nam male Schwartzius vitiosos Arati codices secutus edidit:

Celsaque puppis abit; cauda minus attamen Hydra.

Quasi Hydra Chelis exorientibus occidat, cum omnes eam apparere tradunt! Attalus apud Hipparch. Enarr. ad Arati & Eudoxi Phaen. lib. II. p. 220. εἰ γὰρ ἡ παρθένος ὅλη ἀνατίθεται, δῆλον ἐπὶ αἰχλαῖ πρὸς τῷ ἀνατίλλειν εἶσιν, καὶ ὅτι τὸν καιρὸν ἔλην φησὶ τὴν Ἀργὴν ἀναπεπλκέναι, λέγων ἕτως. Ipse Hipparchus p. 221. τῶν γὰρ Χηλῶν ἀρχομένων ἀνατίλλειν τὸν βοώτην φησὶν ὅλον ἀναπεπλκέναι, καὶ τὴν Ἀργὴν. ὅτι ὅτι τὸν πρὸς τὴν ἑρὸν μένον ὑπὸ γῆς εἶναι. Quis itaque non rideat ineptias Theonis, qui, cum bene scripsisset: ἡ δὲ Ἀργὴ μετῆρθε ἤδη πᾶσα μέρη γὰρ αὐτῆς συνανατίλλει τῷ Λένῳ ὥστε ὁμῶς ταῖς Χηλαῖς πᾶσαν ἀναπεπλκέναι, subjiciat: τὸ δὲ, ὅτι μάλιστα πᾶσα, φησὶν, ἐπειδὴ ἔχῃ ὅλη κατηστέλει, κατὰ εἶπμεν, εἰ μὴ ἡμίτομος. quasi navis Argo tota & non tota simul apparere dici queat! Adfert & aliam aliorum interpretationem; quam, ne refutare cogar, haud exhibebo.

Sedulius II, 155.

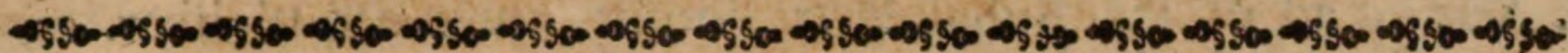
*Sic delicta fugans Salvator nostra gerendo
Terfit, & a tactu procul evanescere jussit.
Tunc vada torrentum simplex ingressus aquarum,
In se cuncta lavat nostrae contagia vitae:
Ipse nihil, quod perdat, habens, sanctoque liquentes
Corpore mundavit latices, lymphasque beavit
Gurgitis, & propriis sacrauit flumina membris.*

In illo perdat occulte mendum latere crediderim commoda correctione tollendum:

*In se cuncta lavat nostrae contagia vitae,
Ipse nihil, quod tergat habens.*

Plurimis argumentis emendationem mea sententia minime dubiam confirmare possem; sed eruditis viris unum satis erit elegantiam Poëtae redditam probari Prosa II, 8. Tunc immaculatus aquas ingres-

gressus in se nostram lavit illuviem, nihil habens proprium, quod lavaret.

CAPUT V.

Librarii primas versuum literas, variis postea coloribus pingendas, omittere solebant. Sublata quaedam menda ex hoc more nata. Disputatio de quodam versu Virgilii. Vos ego. Vos, et quos in codicibus aliquando commutari. Germanicus correctus & tentatus. Fovere cunabula. Adolescens, quem magna Mater amasse fertur, Attis, Attidis, non Atys, appellatur. Multorum lapsus in hac re notatus. Jupiter in antri sacri latebris nutritus est. Adyta. Versus Avieni correctus. Carmen, & stamen permutantur. Mercurius inventam lyram septem chordis instruxisse dicitur. Columbano medicina facta. Sappho Grajugenarum, non autem Trojugenarum vates vocari potest. Troës, & Graji permutantur. Vetus scriptura Lucano restituta. Cursus, & rursus confundi. Rursus a scriptoribus, Nili cursus memorantibus, frequentatur. Staius, & Guntherus bis restituti. Ire pavent. Hirta canities, non utraque. Ensem caede tingere. Tingere, & cingere permiscantur. Angere, & angustare eodem versu male copulantur. Hercules colla Nemeaei leonis fregisse dicitur. Angere, & frangere confunduntur. Corippo medicina facta. Certatim principio versuum frequentatur.

Librarii primas versuum literas, vario colore deinceps appingendas, omittere consueverant. Hinc saepissime factum est, ut vel penitus negligerentur, vel appositae vetustate vanescerent, vel aliae, libris melioribus non inspectis, adderentur. Quis igitur miretur, quae causa sit, cur prima versuum vocabula, atque adeo literae creberrima scripturae menda maxime contineant? Ex multis pauca sublaturus ordiar a poetarum principe Aen. I, 131.

*Eurum ad se Zephyrumque vocat. dehinc talia fatur:
Jam coelum terramque meo sine numine, venti,
Miscere; & tantas audetis tollere moles?*

*Quos ego. sed motos praestat componere fluctus.
Post mihi non simili poena commissa luetis.
Mature fugam, regique haec dicite vestro:*

„ *Servius* ad *yl.* 135. Subauditur, inquit, quos ego ulciscar. ergo
„ *ὑποκείμενος* est; hoc est, ut ad alium sensum transferat. *J. L. de*
„ *la Cerda*: — integram facies sententiam, si dixeris: Quos
„ ego constringam vinculis, rapiam, ulciscar. Si mentem *Virgilii*
cepere, vereor, ne reticentia tantopere celebrata mendum
contineat. Quid enim? placetne inter vos -- *au luetis* -- *luetis*
-- *mature* -- *dicite* interponi, quos ego. videlicet ulciscar? At
quibus, quaeso, nisi ventis Neptunus adeo vehementer minatur?
Cur igitur ab his avertit repente sermonem stomachosiorum? Com-
plura quidem reticentiae exempla proposuere cum *Rhetores*, &
Scholiastae veteres, tum maxime *Vossius* *Inst. Or.* V, vi, 5. *Bar-*
thius ad *Stat. Theb.* I, 461. & III, 87. & *Drakenb.* ad *Sil.* IX, 55.
sed omnia *Maronei* sunt dissimillima. Itaque tentabam:

*Tantane vos generis tenuit fiducia vestri?
Jam coelum terramque meo sine numine, venti,
Miscere, & tantas audetis tollere moles?
Vos ego. sed motos praestat componere fluctus.*

sic incommoda, quae dat vulgata lectio, devitantur. In his au-
tem verbis variasse librarios *Statii* codex *Leidensis* ostendat, qui
Theb. IV, 276. pro quos, habet:

*nemorum vos stirpe rigenti
Fama fatos.*

Levem quoque vitii suspensionem dare potest *Bigotii* liber exhibens
quis a m. pr. cui scripturae convenire dixeris illud *Avidii Cassii* in
epistola apud *Vulcatium Gallicanum* in vita c. 14. Ego vero istis
praesidibus provinciarum: an ego proconsules, an ego prae-
sides putem -- qui credunt? At a vulgata lectione stant
Quintilianus *Inst. Or.* IX, ii, 54. *Aquila* *Romanus* de *Fig.*
Sent. p. 14. *Macrobius* *Saturn.* VI, 6. & *Scholiastae*, *Servius*, *Lu-*
tatius ad *Stat. Th.* III, 280. & VIII, 507. & *Donatus* ad *Terent.*
Eun. I, i, 20. Quasi vero contra me loca faciant, unde nihil tale
confici cogique possit! Quamvis enim nostra conjectura recipia-
tur, tamen exemplum reticentiae manet. Quid si haec ipsa scri-
ptorum loca, quae contra me facere videntur, ostendo testimo-
nio

nio esse, eos in suis codicibus, quos, non invenisse? Quid enim? num *Macrobius* scripsisset VI, 6. p. 394. Et illa mutatio elegantissima est: ut, de quo loquebatur, subito ad ipsum verba converteret:

„ *Ut bello egregias idem disjecerit urbes,*
 „ *Trojamque, Oechaliamque: ut duros mille labores*
 „ *Rege sub Eurystheo fatis Junonis iniquae*
 „ *Pertulerit. tu nubigenas, invicte, bimembres,*
 „ et reliqua illa vero intermissio:

„ *Quos ego. sed motos praestat componere fluctus,*
 „ tracta est a *Demosthene* — ? num scripsisset hoc, inquam, cum *mutationis*, quam vocat, exemplum notabile in hac ipsa *Maronis* intermissione occurreret? num *Servius*, alique in Poëtae verbis solam reticentiam deprehendissent? Sed quid argumentis onero perspicacem lectorem, cui forsan unum satis sit, a me facere locum simillimum maximeque geminum *Statii*, magnum magistrum, ut semper, imitantis, *Theb. IV.* ubi *Tiresias* vehementer minatus subjicit *vs. 512.*

Ne tenues annos, nubemque hanc frontis opacae
Spernite, ne moneo, & nobis saevire facultas.
Jamque ego vos. avide subicit Phoebeia Manto,
Audiris, genitor, vulgusque exsanguie propinquat.

in quibus etiam videre licet imitationem *Lucani VI, 732.* ubi in simillima re:

Eliciam — jam vos ego nomine vero
abigam vos omnibus umbris.

Si quis antiquam *Maronei* versus scripturam nihilo minus tueri velit, necesse habebit ad alias explicationes confugere.

Germanicus Arat. Phaen. vs. 31. de Helice & Cynosura:

veteri si gratia famae;
Cresia vos tellus aluit, moderator Olympi
Donavit coelo; meritum custodia fecit:
Quod fidae comites prima incunabula magni
Viderunt Jovis, attonitae cum furta parentis,
Aerea pulsantes mendaci cymbala dextra,

Va-

*Vagitus pueri patrias ne tangeret aures,
 Dictaei exercent dominae famuli Corybantes.
 Hinc Jovis altrices Helice, Cynosuraque fulgent.*

ita vs. 35. in nonnullis editionibus exhibetur; in aliis, ut *Grotii*, & *Schwartzii*, *fuderunt* invenitur, eadem permutatione, qua codex Florentinus in *Senecae Medea* vs. 135. *Vidi*, pro *fudi*, praebet, *Heinsio* notante *Advers.* p. 507. Sed quid est *fundere cunabula* Jovis? Sine dubio corrigendum:

incunabula magni

Foverunt Jovis.

Claudianus de IV. Conf. Hon. vs. 21.

cunabula fovit

Oceanus.

et de VI Conf. Hon. vs. 651.

cujus cunabula fovit

Curia.

Correctionem probare videtur *Aratus* Phaen. vs. 32.

Οὐρανὸν εἰσανέβησαν, ὃ μιν ποτὲ κρείζοντα
 Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὅρεσσι σχεδὸν Ἰδαίοιο,
 Ἄνθρωπον ἐγκατέθεντο, καὶ ἔτρεφον εἰς ἐνιαυτὸν,
 Δικταῖοι Κρητὲς ὅτε Κρόνον ἐψεύδοντο.

et *Avienus* Phaen. vs. 115.

Jupiter has idem rerum memor indultarum,
 Et custoditae referens pia dona salutis,
 Cum puer agrestes inter Curetas, & inter
 Dictaeae longum latuit crepitacula rupis.

Eandem medicinam Poëtae fecere duo viri clarissimi *Franc. Ouden-*
dorpius, & *E. G. Higtius*, quorum consensus apud me plurimum
 valet. Sed majus mendum continet vs. 38.

Dictaei exercent dominae famuli Corybantes.

Nam, quæ Corybantes Rheae furta dicantur exercuisse, prorsus in-
 telligi non potest. *Grotius*: Nullus sensus. MS. *Dictaei* texere Da-
 nis. Lege mecum:

„ *Dictaei* texere Atydis famuli Corybantes.

„ et

„ et rem habebis. Nemo nescit, Corybantes Atidis & Deum
 „ matris esse ministros. Sed forte multis mirabile videbitur illos
 unius *Attidis* vocari famulos, atque adeo jam tum, cum Jupiter
 nasceretur. Nec probare poterunt *Attin* obtrudi *Germanico*, quem
 nec *Aratus*, nec *Avienus* commemorent. Praecipue vero dole-
 bunt eleganti Poëtae duos errores non leves tribui. Juvenis enim,
 quem magna Mater vehementer amavit, non *Atys*, sed *Attis*,
Attidis, priore syllaba semper, nisi vehementer fallor, a Poë-
 tis Latinis & Graecis producta, nominatur. Vid. *Catullus* C. LXII,
 1. *Ovidius* Fast. IV, 223. V, 227. *Metam.* X, 104. in *Ib.* v. 457.
Martialis II, LXXXVI, 4. X, IV, 3. *Mart. Capella*, ad *Fulgent.* III,
 v. p. III. restitutus a *Munckero*, II. p. 43. & *Nonnus* *Dionys.* XX. p.
 532. Nec aliter nomen exaratur in antiquis Inscriptionibus *Gru-*
teri p. DCLV. n. 3. p. XXVIII. & p. XXIX. E contrario prio-
 re syllaba brevi semper *Atys* effertur, ut apud *Ovid.* *Met.*
 V, 47.

erat *Indus Atys*.

et *Virgil.* *Aen.* V, 568.

Alter Atys, genus unde Atii duxere Latini.

v. *Salmas.* ad *Martial.* X, IV, 3. & praecipue *Solin.* p. 37. & *H.*
Ciofan. ad *Ovid.* *Metam.* X, 104. & in *Ib.* v. 457. qui vitiosum
 scribendi morem libris *Mss.* & antiquis inscriptionibus jam redar-
 guit. Et tamen eadem macula recentissimis editionibus variorum
 scriptorum inhaeret, ut *Tertulliani* *Apol.* c. xv. videmus aliquando
castratum Atyn illum Deum ex Pessinunte. ubi *Rhenanus*, *Atyn* vo-
 cans, *Atten* edidit; *Servii* ad *Virg.* *Aen.* VII, 761. ut *Matri Deum*
Atys. cum varii codices *Attis* offerant; & *Augustini* de *Civ. Dei* VI,
 7. & VII, 25. licet *Attis* in plerisque libris exaretur. In eodem
 versantur errore *Petavius* ad *Julian.* *Orat.* V. p. 89. *Vossius* *Theol.*
Gent. II, 52. & hodie non tantum indocti, sed & docti quamplu-
 rimi. Nam, *Grotium* secutus, *Schwartzius*, & curator editionis
Luneburgensis, *Atydis*, audacter in contextum receperunt. Mihi
 videtur, trajectis tantum literis illius *Atydis*, commodius legi posse:

attonitae cum furta parentis,

Aerea pulsantes mendaci cymbala dextra,

Vagitus pueri patrias ne tangeret aures,

Dictaei texere adytis famuli Corybantes.

H

ut

ut Dictaei Corybantes, famuli parentis attonitae, Jovem in *adytis* texisse dicantur: quod cum verbis *Arati* & *Avieni* congruere facile omnes intelligunt. Certe locus requiri videtur, in quo Corybantes puerum texerint. Hunc autem in antri sacri, & ab arbitris remoti latebris occultatum fuisse tradit *Myro*, poëtria Byzantia, p. 28. ed. *Wolf*.

Ζεὺς δ' ἄρ' ἐνὶ Κρήτῃ τρέφετο μέγας, ἔδ' ἄρα τίς νιν
 ἤϊδει μακάρων. ὁ δ' ἀέξατο πᾶσι μέλεσσι.
 Τὸν μὲν ἄρα τρήρωνες ὑπὸ ζαθέῳ τρέφον ἄντρῳ.

Similiter *Antoninus Liberalis* ex *Boeo* loci religionem celebrat c. XIX. Ἐν Κρήτῃ λέγεται εἶναι ἱερὸν ἄντρον μελισσῶν, ἐν ᾧ μυθολογεῖται περὶ τὸν Δία, καὶ ἔκ τινος ὅπου ἔδεναι παρελθεῖν ἔπε θεὸν ἔπε θνητόν. et *Diodorus Siculus* V, 70. κατὰ τὴν Ἰδην, ἐν ἣ συνέβη τραφῆναι τὸν θεόν, τό, τε ἄντρον ἐν ᾧ τὴν διαίταν εἶχε καθιέρωται, καὶ οἱ περὶ αὐτὸ λειμῶνες ὁμοίως ἀνέονται, περὶ τὴν ἀκρόρειαν ὄντες. Etiam *Dionysius Halicarnassensis*, & alii vocant ἱερὸν ἄντρον, quorum verba *Meursius* exhibet in *Creta* II, 3. Quid igitur *adytis* convenientius? Novi illud *Caesaris* de B. C. III, cv, 4. in occultis ac remotis templi, quo, praeter sacerdotes adire fas non est, quae *Graeci* ἄδυτα appellant: sed & quilibet locus secretus, & hominum promiscuae multitudini inaccessus, ac sacer αδυτον appellatur, uti monet *Bulaeus* ad *Valer. Flacc.* I, 62.

ex *adytis* cantu dapibusque vocabat.

Virgil. *Aen.* V, 84.

adytis cum lubricus anguis ab imis
 Septem ingens gyros, septena volumina traxit,
 Amplexus placide tumulum.

et VII, 269.

Non patrio ex adyto sortes.

quod descripserat ψf. 81.

At rex sollicitus monstribus oracula Fauni
 Fatidici genitoris adit, lucosque sub alta
 Consulit Albunea.

In *adytis* autem complures librarios lapsos esse discimus ex observatis doctorum in *Caes.* l. c. & *Valer. Max.* I, vi, 12. sonum tym-
 pa-

panorum Pergami abditis delubris editum. ubi *Gudius*, *Burmannus*, & *Torrenius*, *adytis delubri*, commode correxerunt.

Avienus in *Arat. Phaenom.* v. 618. de *Lyra*:

Est Chelys illa dehinc, tenero qua ludit in aevo
Mercurius, curva religans testudine chordas,
Ut Parnasseo munus memorabile Phoebō
Formaret nervis opifex Deus. hanc ubi rursū
Concentus superi complevit pulcher Apollo,
Orphea Pangaeo docuit gestare sub antro.
Hic jam fila novem docta in modulamina vertit
Musarum ad speciem Musa satus: ille repertor
Carmina Pleiādum numero deduxerat.

ita locum distinctione mutata *Grotius* illustravit; sed in vocabulo *carmina* non levis macula manet. Quis enim ferre possit,

Carmina Pleiādum numero deduxerat?

Corrigendum cenfeo:

ille repertor

Stamina Pleiādum numero deduxerat.

videlicet

Mercurius, curva religans testudine chordas.

Eratosthenes c. 24. καπισκευάσθη ἡ τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ Ἑρμοῦ ἐκ τῆς χελώνης, καὶ τῶν Ἀπίλων βοῶν ἔσχε ἡ χορδὰς ἐπὶ τὰ ἀπὸ τῶν Ἀτλαντίδων. quae *Scholastes Germanici* p. 115. convertit: *Lyram inter astra collocatam dicunt, propter honorem Mercurii, qui eam condidit ex testudinis similitudine, de Apollinis boum cornibus: qui intendit chordas septem Atlantidum numero.* Paria reperias apud *Hygin.* P. A. II, 7. & *Theon.* ad *Arat. Phaen.* v. 268. *Septem chordas* itidem *lyrae Mercurii* tribuunt *Auctor Hymni* in *Merc.* v. 51. & *Lucianus* D. Deor. VII. quemadmodum *Callimachus* *Apollineae* v. 253. H. in *Del.* ubi v. *Spanhem.* Constat igitur a veteribus, inventum *Mercurii* celebrantibus, in hac re *chordas* memorari. Quis autem *chordas* vocabulo *carminum* nominavit? Sed omnem dubitationem tollit, & rem prorsus conficit *Ovidius* *Fast.* V, 103.

At tu materno donasti nomine mensem,
Inventor curvae, furibus apte, fidis.
Nec pietas haec prima tua est: septena putaris
Pleiādum numero fila dedisse lyrae.

Quippe in eadem re simillima, vel potius eadem prope verba adhibet, quae manifestus imitator ejus *Avienus*, nisi quod hic *fila*, quae antecedunt, variandi sermonis gratia nunc *stamina* nominat, ut *Ovidius* *Metam.* XI, 167.

*Instructamque fidem gemmis & dentibus Indis
Sustinet a laeva: tenuit manus altera plectrum.
Artificis status ipse fuit. tum stamina docto
Pollice sollicitat; quorum dulcedine captus.*

ubi v. *Burm.* Hic autem, & *Trist.* V, III, 36. codex unus eadem commutatione *carmina* habet, & plures *Propertii* IV, VII, 51. *Avieni* vero locus, ut alias rationes nunc omittam, contra *N. Heinsum* facit, qui *Fast.* l. l. nonnullos codices secutus, *Pleiadum numerum*, mea quidem sententia minus eleganter, edidit.

Columbanus Abbas in epist. ad *Fedolium* v. 110. de carmine *Adonio*:

*Sed tamen illa
Trojugenarum
Inclyta vates,
Nomine Sappho,
Versibus istis
Dulce solebat
Edere carmen.*

Magnam molestiam doctissimis viris exhibuit illa

*Trojugenarum
Inclyta vates,
Nomine Sappho.*

Nam *Jo. Meursius* ad *Hesychium* *Milesium* p. 197. causam videre se negat, cur poëtria *Lesbia Trojanorum* vates nominetur. *Goldastus* autem *Trojugenas* interpretatur Lesbios, in quorum ditione & potestate tota fere *Troas* aliquando fuerit. Nec vero *Wolfius*, qui sententias aliorum in vita *Sapphūs* p. 7. exposuit, ipse quicquam potuit expedire. Nihil tamen est, quod facilius possit expediri. Nam levissima mutatione facta legendum:

*Grajugenarum
Inclyta vates,
Nomine Sappho.*

Quae

Quae correctio tam facilis est, & evidens, ut omnes eam probaturos esse confidam. Eadem macula *Pindari* Thebani codicibus infidet *vs.* 105.

*Tum pyra construitur, qua bis sex corpora Troum
Quadrupedes adduntur eis, currusque tubaeque.*

Sed hanc jam *Barthius* eluit ope *Lutatii*, qui versus ad *Stat. Theb.* VI, 121. profert hoc modo:

*corpora Grajūm
Quadrupedesque adduntur equi, currusque tubaeque.*

Contra *Grajūm*, pro *Teucrūm*, prior codex Hamburg. exhibet in *Maron. Aen.* X, 528.

Lucanus X, 287.

*medio confurgis [Nile] ab axe,
Ausus in ardentem ripas attollere Cancrum;
In Borean is rectus aquis, mediumque Booten;
Cursus in occasus flexu torquetur, & ortus,
Nunc Arabum populis, Libycis nunc aequus arenis,
Teque vident primi, quaerunt tamen hi quoque, Seres,
Aethiopumque feris alieno gurgite campos: &c.*

vers. 290. *Torquer.* Reg. primus exhibet: unde doctissimus *Oudendorpius* unice arbitrabatur a *Lucani* esse manu:

„ *Carris in occasus, flexu torqueris in ortus.*

Equidem *torqueris* libenter accipio: nam mendose inter, *Nile*, *confurgis*, *is*, & *te vident*, *feris*, interponi, *torquetur*, omnes intelligunt: sed minori mutatione corrigendum puto:

*In Borean is rectus aquis, mediumque Booten,
Rursus in occasus flexu torqueris, & ortus,
Nunc Arabum populis, Libycis nunc aequus arenis.*

Nihil loco congruentius fingi potest. *Rursus* autem frequentant, qui diversos & multiplices lapsus & flexus Nili describunt. *Orosius* I, 2. p. 17. *Hunc aliqui auctores ferunt --- orientem versus per Aethiopica deserta prolabi, rursusque inflexum ad sinistram, ad Aegyptum descendere. Solinus* c. 32. *Sed effusus hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis coecis absorbetur: deinde in Caesariensis pede prorumpens amplior, eadem indicia praefert, quae in exortu notavimus: rursusque subsidit, nec se prius reddit, quam ---.* & ipse *Lucanus* *vs.* 309.

*Nunc omnes unum vires collectus in amnem,
Nunc vagus, & spargens facilem tibi cedere ripam,
Rursus multifidas revocat piger alveus undas.*

Inter omnes vero constat, librarios alios aliis in locis eadem vocabula pariter commutasse. v. *Drakenborch.* ad *Liv.* V, XLI, 6. & varias lectiones notatas in editione recentissima *Lucretii* I, 726. & VI, 48. Haec scripseram, cum forte volvens doctissimi *Bocharti* libros versum *Lucani* G. S. P. I, IV, 26. c. 265. sic exhibitum inveni:

Rursus in occasum flexus torquetur & ortus.

quod non consulto, sed casu factum videtur, quia nullum correctionis indicium reperitur.

Statius *Achill.* II, 76.

*Rumor in arcana jam dudum perstrepit aula,
Virginibus qua fida domus, venisse Pelasgum
Ductores, Grajamque ratem, sociosque receptos,
Jure pavent aliae, sed vix nova gaudia celat
Pelides, avidusque novos heroas, & arma
Vel talis vidisse cupit.*

Illud *jure pavent* loco non modo non congruit, sed etiam menti scriptoris adversatur. Virginibus enim causa justa non erat, cur paverent. In quibusdam codicibus *mira* reperias. Hoc quidem *Burmannus* approbare videtur ad *Ovid.* *Metam.* XII, 167. sed emendandum:

*Ire pavent aliae, sed vix nova gaudia differt
Pelides, avidusque novos heroas, & arma
Vel talis vidisse cupit.*

Quod cum res ipsa, & oppositio requirit; tum etiam sequentia probant ꝑf. 83.

*Tum pater ire jubet natas, comitesque pudicas
Natarum.*

Videlicet puellae, cum comperissent illustres hospites a parente suo receptos esse, virginali verecundia tardante, ex interiore aedium parte prodire non audebant; sed Achilles videndi studio flagrabat. Cum vero jam discumberetur, pater illas in heroum conspectum venire jussit. Nihil est evidentius.

Ejus-

Ejusdem generis mendum latere videtur Theb. XI, 583.

*At genitor sceleris comperto fine, profundis
Erepsit tenebris, saevoque e limine profert
Mortem imperfectam. veteri stat sordida tabo
Utraque canities, & durus sanguine crinis
Obnubit ferale caput.*

Utramque *canitiem* capitis, & barbae *Lutatus*, & *Gujetus* interpretantur. Sed quis bonus auctor Latinitatis hoc modo locutus est? Equidem tentabam:

Hirtaque canities.

veteri stat sordida tabo

ut apud *Silium* V, 438.

*Frontis caefaries, & crinibus aemula barba
Umbrabat rictus.*

hirtaque torvae

et *Apulejum* in *Apol.* p. 6. ed. *Pric.* Capillus ipse horrore implexus atque impeditus, stuppeo tormento assimilis, & inaequaliter hirtus, & globosus, & congestus: prorsus inenodabilis diutina incuria, non modo comendi, sed saltem expediendi & discriminandi. & *Lucan.* VIII. 679.

*Regibus, hirta coma, & generosa fronte decora
Caefaries.*

illa, verenda

ubi, *irta*, quidam codices habent, quod librarii literis trajectis in *itra*, *utra*, facile mutare potuerunt. Sed vidi deinceps *Heinsium* fidenter eodem modo versum correxisse ad *Claudian.* de III. Conf. Hon. vs. 82. qui tamen *Silium* se corrigere putavit, & addidit, „ nisi quis *Atraque canities*, malit; quod omnes improbaturos esse certo scio.

Si vera sit *Heinsii*, Critici maximi, correctio, nihil jam prohibebit, quo minus eadem medicina fiat *Gunthero* *Ligurini* VIII, 297. ubi de captivis horribili carcere pariter emissis eadem locutio reperitur:

*Nec solum miseros spatiosi temporis aetas
Fecerat ignotos, sed squalor, & hispida vestis,
Et situs, & macies, & nullo pectine tacta
Utraque caefaries, agnosci pene vetabant.*

Nam,

Nam, quod *Iosephus Iscanus* de Bello Trojano dicit I, 404.

*hunc latices decalvavere profusi,
Fulmineique imbres, nudum spoliatur utroque
Crine caput.*

et IV, 68.

*Vertice flavescens, frontemque auctura superbam
Praereserat tonsura genas in summa recurrens
Tempora, neve vagans formae furetur honorem
Caesaries, utramque comam sua detinet auris.*

id contra nos non facit. *Utramque* enim comam crinemque capitis esse, non barbae, res & ipsa sententia declarat. Nihil est autem, quare *Guntheri* caesaries *utraque* cuiuspiam fortasse placeat ea sententia, qua *J. Iscanus* loquendi genus usurpavit. Ut enim forte possis rationem reddere, cur hic cogitata sic elocutus sit, nullam tamen causam satis justam dare poteris, quae *Guntherum* impulerit, ut hic, praesertim *Statium*, ut innumeris locis imitatus, contra morem nove & inepte diceret.

Verum quocunque modo conjectura haec accipietur, correctionem in lib IV, 169. adhibitam Criticos omnes probaturos esse confidimus. In pervulgatis libris habetur:

*Illa quippe die sacris altaribus adstans,
Omnem, qui justo sub principe bella gerendo
Cinxerat ultorem Romanis caedibus ensen,
Clavibus aetheriis, & Petri fretus honore
Solvit, & indultum purgavit Papa reatum.
Et ratione quidem: nam quisquis jura tuetur
Ecclesiae, regniue decus, si forte cruorem
Fuderit humanum, non est homicida, sed ultor.*

Atqui pontifex non omnes ense cinctos solvit, sed eos tantum, qui caede se cruentaverant. Auctor *Otto Frisingensis* de Gestis *Friderici I. Imp. II*, 23. *Tradunt Romanorum ibi pontificem inter missarum sollemnia cunctos, qui fortasse in conflictu cum Romanis habito sanguinem fuderant, absolvisse -- eo quod miles -- sanguinem fundens jure non homicida, sed vindex affirmetur.* Ab hoc autem *Guntherus* omnia de more sumsit. Ipse *vs.* 172.

*nam quisquis jura tuetur
Ecclesiae, regniue decus, si forte cruorem*

Fu-

Fuderit humanum, *non est homicida, sed ultor.*

Deinde, quis, *ensem cingere*, pro, accingere se ense, dixit? certe non *Virgilius*, in *Thefauro Gesneri* laudatus, *Aen.* II, 509.

*Arma diu senior defueta trementibus aevo
Circumdat nequicquam humeris, & inutile ferrum
Cingitur.*

Quis itaque dubitet, quin mendosum sit illud, *cinxerat*? Et *Rittersbusio* quidem videbatur legendum forte, *strinxerat*: sed *Ottonis* auctoritas, subsequencia Poëtae verba, & res ipsa denique minima mutatione corrigendum docent:

Tinxerat ultorem Romanis caedibus enssem.

ut VII, 693.

*Sed neque degeneri dignatur tingere ferrum
Sanguine.*

IX, 365.

Aut misero gladios hostiles sanguine tinxit.

II, 486.

spernitque minori

Tingere caede genas.

Eodem modo frequenter alii loquuntur. v. *Bentl.* ad *Mamil.* V, 626. & *Horat.* C. II, 1, 5. ubi, me non probante, fidenter edidit:

& arma

Nondum expiatis tineta cruoribus.

Nam contra virum magnum faciunt non modo codices omnes, sed etiam mos librariorum trita raris vix mutantium, *Silius* denique, bonus in primis Latinitatis auctor, & hunc ipsum *Flacci* versum forsitan imitatus, IX, 12.

invadere bella

*Mancinus gaudens, hostilique ungere primus
Tela cruore, cadit.*

Librarios autem verba, *tingere* & *cingere*, non raro commutasse patebit ex variis codicum lectionibus exhibitis ad *Lucanum* I, 594. III, 266. *Ovidium* *Metam.* IV, 21. & *Silium* XIV, 6. ubi v. *Drakenborchium*.

Sed ad *Statium* revertamur. Hic Theb. IV, 825. & seqq. Herculis laborem in interficiendo Cleonaeo, sive Nemeaeo leone exantlatum celebrat hoc modo:

*Sylvarum, Nemeae, longe regina virentum,
Lecta Jovi sedes, quam nunc, non Herculis actis
Dura magis, rabidi cum colla minantia monstri
Angeret, & tumidos animam angustaret in artus,
Hac saevisse tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque, &c.*

Herculem quidem multi Poëtae ferunt belluam brachiorum nodis elisam confecisse: sed quis elegantiae sermonis Latini studiosus in eodem versiculo ferre possit,

Angeret, & tumidos animam angustaret in artus?

Certe *Bentley*, & *Burmannel* in *Silii* libris IV, 15. ferre non potuerunt,

renovantque nova fornace bipennes.

neque ille in *Horatii* C. I, xxxv, 39.

Incude defingas recusum.

neque in *Propertii* II, xiv, 7.

Quod si jam canis aetas mea caneret annis.

quod in, *curreret*, mutare conatus est ad *Horat.* C. II, v, 13. Verum *N. Heinsius* integritati locum restituit in *Notis* ad *Propert.* p. 694. Cum enim nonnulli codices offerrent,

Quid mea si canis aetas canesceret annis?

acute vidit mutatione minima corrigendum:

—— canis aetas candesceret annis?

ut apud *Tibullum*,

liceatque caput candescere canis.

Nam, *marcesceret*, quod idem conjecit, mihi quidem vehementer displicet. Conf. *Obs. Misc.* Vol. V. p. 124. *Franciscus* etiam *Gujetus*, ut ad *Statii* locum redeam, geminata verba videtur improbasse, nota apposita ad v. 826. Septem hi versus ineptiarum pleni, & *Papinio* indigni videntur, nec a *Lactantio* agnoscuntur. Vellem tamen vir acutissimus docuisset, hoc membro praeciso, reliqua

cohaerere. Quid? quod boni medici est ad urendum & secandum non venire, si reperiantur alia remedia. Nihil autem lenius curatione, quam nos adhibuimus:

rabidi cum colla minantia monstri
Frangeret, & *tumidos animam* angustaret in artus,
Hac laevisse *tenuis populorum* in cepta tuorum
Sufficiat.

Et, in *cepta*, quidem perspicuum est: verba autem, *frangere* & *angere*, commutantur in codicibus, ut *Ciceronis Acad. Quaest. II, 29. At vitiosi sunt soritae. Frangite igitur eos, si potestis, ne molesti sint.* ubi *sec. Palat. angite.* & *de Fin. B. & Mal. I, 12. nec praeterea est res ulla, quae sua natura aut sollicitare possit, aut angere.* Sic *Gruterus Victorium* secutus edidit; in codicibus habetur, *frangere*. Nihil est igitur, cur non statuamus hic librarios eodem modo per errorem lapsos esse, cum praesertim prima litera neglecta versum intelligere non possent, & *angustaret*, proxime sequi viderent. Et enim multae, vel potius innumerabiles ejusdem verbi repetitiones occurrunt, quarum originem diversam reperire nequeamus. Jam vero, *colla taurorum leonumque, & leones frangere*, quam frequentetur, omnes norunt. *Hercules ipse frangere leonem* dicitur apud *Claudian. Conf. Mall. vs. 301. & Stat. Theb. I, 486.* Nec inusitatum Poëtis est verbum loquentibus de leone *Nemeaeo, sive Cleonaeo*, quem faucibus pressum confecisse traditur. *Sidonius C. XIII, 3.*

Et, licet in nuda torvus confregerit ulna
Ille Cleonaeae guttura rauca ferae.

Incertus Poëta de laudibus Herculis vs. 94.

invadis trepidum, solisque lacertis
Grandia corripens eluso guttura morsu
Imbellem fractis prosternis faucibus hostem.

Seneca Herc. Oct. vs. 1891.

Flete, Argolicae, flete, Cleonae;
Hic terrentem moenia quondam
Vestra leonem fregit nostri
Dextera nati.

et vs. 1811.

Petam Cleonas? ———

————— *heic tua fractus manu,*
Qui, te sepulto, possidet coelum, Leo.
 et ipse Statius VI, 270.

Primus anhelantem duri Tirynthius angens
Pectoris adstrictu sua frangit in ossa leonem.

ubi, quod prorsus emendationem confirmat & probat, *angens* & *frangit*, insuper eodem plane modo junxit & copulavit.

Major macula penitus infedit, & inveteravit in Corippi codicibus I, 346.

Huc omnes populi, pueri, juvenesque, senesque
** * * dant agmina plausus, vox omnibus una,*
Mens eadem, nomen populis placet omnibus unum.

Demsterus, conjecturam secutus, edidit:

Agmina dant alacres plausus.

Sed operae pretium non est in hujusmodi correctionibus refutandis otium consumere. Equidem, simul ac poëma legi, statim vidi *Corippum* scripsisse:

pueri juvenesque senesque
 ————— *ingeminant plausus.*

ut III, 83.

Ingeminant Sophiae nomen, lumenque secundum
Hanc dicunt, carmenque novum cum plausibus addunt.

et II, 360.

Ingeminantque cavos dulci modulamine plausus.

Virgil. Aen. I, 347.

Ingeminant plausu Tyrii, Troësque sequuntur.

ubi codices quidam, *plausum*, *plausus*, exhibent. Suspicebam autem locum sic integritati posse restitui:

Certatim ingeminant plausus.

quod verbum sententiae, & deletae scripturae vestigiis, & consuetudini *Maronis*, septies in principio versuum collocantis, atque adeo *Corippi* congruit, ut apparet ex *Fragm. Paneg. §f. 27.* & lib. II, 312.

Emit-

*Emittunt dextras pariter, pariterque remittunt:
Certatim toto vulgus micat undique Circo.*

Nobiscum facit *P. Bondamus*, vir industrius & amicus, qui correctionem *Specim. Animadv. Crit. Cap. I.* deinceps occupavit.

CAPUT VI.

Librarii frequenter interpretationes vocabulorum minus usitatorum, in codicum marginibus, aut supra versus repertas, in contextum recepere, nullo plerumque vestigio veteris scripturae relicto. Haec tamen quibusdam viis investigari potest. Juvenali medicina facta. Nidi. Statius leviter correctus. Maja cretus. Incerti scriptoris carmen saepius emendatum. Lignum. Justinus curatus. Avieno lux & salus reddita. Labes malorum. Macula, quae Pitthoei Catalectis insidet, deleta. Orpheus, Homerus & alii tentati. Δρυμὸς & δεῖα permutantur. Complures Orphei versus, lege carminum restituta, correcti. Βιῶ & βίω, ἰδέα & ἰδέα confunduntur. Καταίχδην.

Nemo literis eruditus est, qui plurimos superesse libros manu scriptos ignoret, in quorum marginibus, aut supra versus, multae, vel potius innumerabiles interpretationes vocabulorum, loquendique generum, praesertim minus usitatorum, & a vulgari intelligentia remotorum, reperiantur. Illud etiam notum est, librarios & malos correctores saepissime tales interpretationes, quod facilius intelligerentur, in contextum, ne vestigio quidem verae lectionis relicto, transtulisse. Sed existit hic quaedam quaestio, num hujus generis glossmata, (sic enim recentioribus vocare placuit) ex libris tantum, qui prisca verba servaverint, cognosci queant; an plures viae sint, quas ingressio Critico manifeste deprehensa appareant. Illud placuit *Jo. Clerico*, qui praecepta de arte critica tradidit, *A. Crit. P. III. I, vii, 7.* Glossmata vero, quae sita sunt in vocibus, quae antiquioribus locis pulsae successerunt, possunt duntaxat agnoscere ex antiquioribus codicibus, in quibus vetus lectio adpareat.

Haec est sane via certissima, & proxima, qua vera veterum scriptorum verba feliciter investigare & consequi possimus, exempli gratia, *Juvenalis* XIV, 74.

Nutrit.

cui fidenter restituimus,

serpente ciconia pullos

Nutrit.

serpente ciconia nidos

Etenim codex *Perizonianus* plane, ^{pullos} *nidos*, exhibet. Quis autem nescit pullos, aviumque fetus a Poëtis, aliisque scriptoribus, originem vocabuli respicientibus, erudite *nidos* vocari? v. *Burm.* &, quos laudat, ad *Anthol. Vet. Lat. Epigr. I. p. 139.*

*Jam Philomela tacet, damno male victa pudoris;
Amplexuque fovens querulos sub culmine nidos
Pensat amore nefas.*

Nidos vero *pullis* praeferri debere qui non videt, nihil sapit. Idem glossema quosdam *Claudiani* libros contaminavit de III. Conf. Hon. praef. §. 5.

Protinus implumes convertit ad aethera nidos.

ubi duo, *pullos*, totidem, *natos*, exhibent; ut *Vratisl. Virgilii Georg. I, 414.*

Progeniem parvam, dulcisque revifere natos.

pro, *nidos*.

Verum, ut haec via certa sit & proxima, non difficile tamen est affirmare, plures acutis ad excogitandum Criticis patere. Nam saepe libris, quamvis corruptis, insunt manifesta verae scripturae vestigia. Sic *Lindenbrogii* codex in *Statii Theb. VI, 699.* offert,

te, Maja create, vocato.

pro, *nate*, nos deducere videtur ad,

Maja crete;

quod Poëtae frequentant, in his *Sidonius XXII, 87. Silius XVII, 445. Valerius Flaccus IV, 444. Ovidius Metam. VIII, 307. & XIII, 750.*

Acis

Acis erat, Fauno Nymphaque Symaethide cretus.
et Fast. IV, 31.

Dardanon Electra nesciret Atlantide cretum.
ut ante Virgilius Aen. VIII, 135.

Electra, ut Graji perbibent, Atlantide cretus.
et, quod caput est, ipse Papinius VIII, 278.

Insignem fama, sanctoque Melampode cretum.
Conf. Sylv. V, II, 17. & I, IV, 667. Pariter autem duo codices
Maron. Aen. IX, 672. pro,

Pandarus & Bitias, Idaeo Alcanore creti.
exhibent, *nati*; quemadmodum pervulgati Nasonis ante N. Hein-
sium Fast. IV, 31. & in Ib. vs. 475.

Nonnunquam autem codex in locum mendosi vocabuli diver-
sum, sed planum, substituens in illo sincerum latere docet, in-
terpretationis auxilio non difficulter eruendum. Supponemus ex-
emplum. Severus in Aetna vs. 223.

Non oculis solum pecudum miranda fuere
More, nec effusis in humum grave pascere corpus.
ita Pitboeus & Scaliger ediderunt; hujus autem membrana, quam
Clericus secutus est, habuit, *videre*. Hinc suspicabar fuisse,
miranda tueri.

quod ipsum N. Heinsius in Mediceo codice reperit, uti Burman-
nus indicat ad Ovid. Metam. I, 85.

Interdum vero Critici follertes & ingeniosi sine libris non tan-
tum glossemata, verum etiam verba deperdita reppererunt.

Quid? in Poëtarum scriptis ipsa se glossemata patefaciunt. Ru-
des enim librarii plurimas interpretationes, carminum legibus ma-
xime repugnantes, in contextum receperunt, ut Juvenalis IV,
72. ubi Perizonii codex habet,

Sed deerat pisci ^{vel mensura} patinae spatium. vocantur
et Statii Sylv. IV, VI, 25.

Hic tibi, quae docto multum laborata Myroni.

quod

quod editio Parmensis verbo, *vigilata*, substituit. Hujus generis interpretationes inveniuntur in principio carminis de Basilica Petri & Pauli, condita a Bugge, filia Regis Angliae, quod edidit *Baluzius* Miscell. lib. IV. p. 551. & *Basnagius* in *Canis.* Lect. T. II. P. II. p. 181.

*Hic Petrus & Paulus, quadrati luminaria mundi,
Absidam gemino tutantur numine lautam.
Nec non Andreas, qui quondam funera laetus
Passus, & in patibulo sancta cum carne pependit.*

Ipse enim Poëta scripserat,

quadrati lumina mundi.

ut *Aldhelmus* apud *Gulielmum* Malmesburiensem lib. V. de Pontific. p. 342. ed. *Gal.*

Hic Petrus, & Paulus, *tenebrofi* lumina mundi.
et,

Passus, & in ligno sancta cum carne pependit.

ut *Guntherus* Ligur. III, 15.

Qua Deus in ligno vera sub carne pependit.

v. *Barth.* ad *Paulinum* Petrocorium de Vita Martini II, 101.

agnoscens sancti mysteria ligni.

At enim *Jacobus Basnagius* hosce versiculos erroribus & mendis scaterere dicit, atque adeo plura vitia sublatis non dissimilia reperiuntur, veluti *vs.* 16.

*Post hunc successit in bello famosus & armis
Rex Caeijuunalla potens, regnique possessor, & haeres.*

et *vs.* 5.

*Hoc templum Bugge pulcro sacro molmi struct
Nobilis erexit cenvium filia Regis.*

Quasi non injuste faciant, qui tam perspicua librariorum, aut correctorum vitia Poëtis attribuant! Nam quivis emendet ac corrigat:

*Post hunc successit bello famosus, & armis
regni possessor & haeres.*

et,

Hoc

*Hoc templum Bugge pulcro molimine structum
Nobilis erexit Kentwini filia Regis.*

Hujus autem vitii causa fuit, quod librarius duplicem lectionem, in codicibus vel eorum marginibus inventam, simul in contextum recepit; de quo more v. *Drakenborch.* ad *Liv.* III, XLIV, 4.

Consideremus hac occasione data *Justini*, quemadmodum mea quidem fert opinio, non dissimili glossemate inquinati locum XXXVIII, III, 10. *Tunc* [Mithridates Eupator] *ad concionem milites vocat, eosque variis exhortationibus ad Romana bella sive Asiana incitat.* Quid enim? ferrine potest, erudite lector, *milites ad Romana bella, sive Asiana, incitat?* Sive plerumque disjungit orationis membra, nonnunquam autem explanandi, sive declarandi vim habet. Si priore sensu capis, doceas oportet, quomodo *bella Asiana* distinguantur a Romanis: si posteriore, vide, ne quid historiae contrarium proferatur. Constat enim *Romanis* hisce bellis, in quae Mithridates descendit, non *Asiam* solum, sed etiam *Europam* flagrasse. Nonne mavis igitur mecum statuere verba, *sive Asiana*, non esse *Justini*, sed alicujus notantis *Asiam* maxime Romanis bellis arfisse, quae deinde librarius in contextum transtulerit? Haec sententia consuetudine Latini sermonis firmatur, & probatur. Sic enim *Silius* II, 451.

Hannibal, abrupto transgressus foedere ripas,

Poenorum populos Romana in bella vocabat.

et *Trogus Pompejus* Prol. XXX. de Antiocho: *pacata superiore Asia Baëtris tenus, in Romana bella descendit.* atque adeo *Justinus* ipse XXX, IV, 18. *Legatos ad Antiochum mittunt, qui eum adulatione magnitudinis, in Romana bella, spe societatis universae Graeciae, impellerent.* & hoc libro XXXVIII, III, 7. *Nam omnes has gentes Romanum meditabundus bellum, variis beneficiorum muneribus jam ante illexerat.* Idemque, quod rem conficit, orationi Mithridatis servatae c. IV. — VII. haec eadem verba subjicit: *Sic excitationis militibus, post annos tres & viginti summi regni, in Romana bella descendit.* Accedit tamen eodem *Trogus Pompejus*, firmamentum & robur correctionis, Prol. XXXVII. *priusquam* [Mithridates] *in bella Romana descendit.* Hujus enim verba *Justinus* servare consuevit.

Sed revertamur ad glossemata, quae violatae carminis leges patefacere queant. Hujus generis nonnulla deprehenduntur in per-

vulgatis *Terentiani Mauri* libris; illustre autem in *Avieni Phaen. A-*
rat. v. 262.

antiqui quoniam contagio in illo
Criminis, & veterum prohibetur culpa malorum.

Doctissimi quidem viri *D. Heraldus Animadv. ad Arnob. V. p. 217.*
& G. J. Vossius Art. Gramm. II, 39. auctori carminis adversus *Mar-*
cionem fidenter attribuunt:

Non quia culpâ carent homines.

Sed nunquam adducar, ut *Avienum* in re nota tam turpiter labi
 potuisse credam, praesertim cum feliciter mihi correxisse videar:

veterum prohibetur labe malorum.

Sic autem *Virgilius*, quem plerumque sequitur, *Aen. II, 97.*

Hinc mihi prima mali labes.

et *VI, 379.*

veterumque malorum

Supplicia expendunt.

quae respexit etiam *Statius Theb. III, 244.*

Quod ni me veterum poenas sancire malorum
Gentibus, & diros finitis punire nepotes.

At enim *T. Faber*, *Servium* secutus, & *A. Cuninghamus* illum *Vir-*
gilii versum constituunt hoc pacto:

Hinc adscita mihi labes.

Fateor; sed primum non constat ita *Servium* legisse: tum, *labes*
adscita mihi, non sine causa *Burmanno* displicet: denique veteres
 in suis codicibus vulgaram scripturam reperisse *Justini* testimonio
 planum factum est *XVIII, 1.* Hinc illi prima mali labes, hoc ini-
 tium independentis ruinae fuit. Accedit *Orientius Common. p. 23.*

Prima mali labes tu femina.

Conf. *Barm. ad Valer. Flacc. II, 239. Wopkens Obs. Misc. Crit. Nov.*
Vol. IV. p. 166. & Drakenb. ad Liv. XXXIX, ix, 1. Hujus mali
 labes ex *Etruria Romam*, velut contagione morbi, penetravit. ubi
 mali labes, & contagio simul occurrunt, ut in *Avieni* versu cor-
 recto:

*antiqui quoniam contagio in illo
Criminis, & veterum prohibetur labe malorum.*

Huic correctioni non dissimilem subjiciemus in *Pitboei Catal. adhibitam* p. 86.

*Hic jacet ereptus matura morte Philotes.
Plus reliquit huic mors, quam vita datura fuit.
Non habuit vivus, calcem quo mittere posset,
Nunc spatium extincti grande cadaver habet.
Nec natos fraudasse bonis credatur avitis,
Quod pater huic, natis ipse reliquit idem.*

Ne multis; turpe mendum, quod verbum *reliquit* vs. 2. positum continet, hoc modo tollendum:

Plus dedit huic mors, quam vita datura fuit.

Quod verbum si non sequens *datura fuit* requirit, at certe firmat & probat. *Reliquit* autem petitum videtur e vs. 6.

Quod pater huic, natis ipse reliquit idem.

Longe plura glossemata, quae versuum leges neglectae patefiant, in pervulgatis Graecorum Poëtarum libris reperias, ut *Argon. Orphei* vs. 676.

Ἀρπάζας ἐκὺλινδεν ὑπὸ δρυμὰ πικνὰ, καὶ ὕλην
Βασονίης.

Nam Poëtae priorem syllabam vocabuli *δρυμός*, & *δρύμα* produce-
re consueverunt, ut *Theocritus* Idyll. I, 72, 117. III, 16. XX, 36.
XXV, 135. *Bion* Id. I, 20, 68. *Callimachus* H. in L. P. vs. 116. *Apol-
lonius Rhodius* III, 581. IV, 1684. *Nicander* Ther. vs. 28, 489. *Dio-
nysius* Perieg. vs. 286, 492. *Oppianus* Cyneg. I, 64, 84, 130. II,
78, 82, IV, 354. & *Orpheus*, sive auctor Hymn. XXXV, 12, & 10.

Ἡ κατέχας ἱρίων δρυμὰς, ἐλαφιβόλε, σμυνὴ.

XLV, 4.

Ὅς πτ' ἀνὰ δρυμὰς κεχορευμένα βήματα πάλλει.

et L, 12.

Δρυμοχαρὲς, ἀπαλαί, πολυθρέμμενες, ἀνξίτροφαι.

ut eleganter & feliciter *Hadrianus Heringa* restituit *Observ.* p. 89.

Consuetudinem Poëtarum firmat & probat *Etymol. Magnum* p.

568. Τὰ εἰς μὲν ὀξύτονα τῶ ὕ ἐκπταμένα ὠδάλιζονται, οἷον θυμός, ῥυμός,

δρυμῆς. Quare tentabam; ὑπὸ δρύα, sive, δρία: nisi Δία δρία fortasse cuiusdam propterea placet, quia margo Leidenfis codicis exhibet διὰ δριμα. Hoc vocabulum Poëtae frequentant, ut Hesiodus in Ἔργοις ὕψ. 530. Apollonius Rhodius IV, 970. Dionysius Perieg. ὕψ. 193. Oppianus Cyneg. IV, 218. 169. & alii, quorum loca D'Orvillius indicavit Obf. Misc. Vol. IX. p. 114. Explicatur autem δριον ab Hesychio, σύμφωνα τέπε, καὶ σύνδεσσε, καὶ χλωδης. ἢ δριον ---- ἢ δρυμῆς, ὕλη. Itaque non sine aliqua probabili ratione possumus statuere librarios interpretationem, carminis legi contrariam, verae lectioni praetulisse. At infirmatur haec conjectura auctoritate Nicandri Ther. ὕψ. 222.

Νοθεῖ δ' ἐνθα καὶ ἐνθα Δία δρύμα νίσσεται ὀλκῶ.

& Homeri Il. A, 118.

καρπαλίμως δ' ἦξε, διὰ δρύμα πυκνά, καὶ ὕλην
Σπείδασ.

quae recurrunt Odyss. κ, 150, 197. & Poëtae, cujus versus exhibetur Etymologici Magni p. 96. Δ'να δρύμα.]

καὶ θῆρες ἀνά δρύμα προΐνεται.

Quasi veri simile non sit in his versibus describendis veteres & recentiores librarios pariter errasse! Certe causa nulla est, quare δρυμῆς, δρυμῶν, δρυμόσιος, & reliqua, priore syllaba longa semper efferantur, δρύμα autem saepissime longa, raro brevi, & quidem in locis, ubi δρία fuisse suspicari possis. Sed haec haec tenus.

Videamus nunc Orphei Hymn. XXXVII, 14.

Δαίμονες αἰθάνατοι, τροφῆες καὶ αὐτολετῆρες,
ἦναι αὖ ὀρμαίνετε χολοῦμενοι ἀνθρώποισιν,
Ὀλλυντες βίον καὶ κτήματα, ἦδε καὶ αὐτὰ
Πεμπλάστες.

ubi non difficile est corrigere:

Ὀλλυντες βίοτοι καὶ κτήματα.

Contrarium mendum continet Hymn. LXIX, 4.

Κλυτῆ μου, εὐμενίδες μεγαλῶν μοι, εὐφροὶ βουλή,
ἀγναὶ θυγατέρες μεγάροιο δῖος χθονίοιο,
φεισφείης τ' ὀφρατῆς κούρης καλλιπλοκάμοιο.

Ἡ πάντων καθ' ὅρα βίον θνητῶν ἀσεβούντων
 τῶν ἀδικῶν τιμωροὶ ἐφεισθηκυῖαι ἀνάγκη.

Quid enim? num Persephone

καθ' ὅρα βίον θνητῶν ἀσεβούντων;

Nihil ejusmodi Deae tribuitur Hymno XXVII. Eumenides autem facinorum speculatrices habebantur. Deinde, perspicuum videtur de iisdem numinibus agere duos hosce versus,

Ἡ πάντων καθ' ὅρα βίον θνητῶν ἀσεβούντων
 τῶν ἀδικῶν τιμωροὶ ἐφεισθηκυῖαι ἀνάγκη.

Non dubitamus igitur trajectis leviter literis corrigere,

Αἱ πάντων καθ' ὅρατε βίον θνητῶν ἀσεβούντων,
 τῶν ἀδικῶν τιμωροὶ ἐφεισθηκυῖαι ἀνάγκη.

ut LX, 2.

ἐσορῶσα βίον θνητῶν πολυφύλων.

& LXI, 3.

καθ' ὅρασα βίον θνητῶν πολυφύλων

τοῖς ἀδικοῖ τιμωροὶ ἐπιβέβησα δίκαια.

qui locus ad emendationem probandam perappositus est. Accedit Cicero de N. D. III, 18. *Sin haec Dea est, cur non Eumenides? quae si Deae sunt, quarum & Athenis fanum est, & apud nos, ut ego interpretor, lucus Furinae, Furiae Deae sunt, speculatrices, credo, & vindices facinorum & sceleris.* ubi Deae speculatrices & vindices facinorum & sceleris secundum correctionem nostram vocantur.

Ceterum cuncta carmina, quae sub Orphei nomine feruntur, innumerabilia continent menda, quae vel neglectae versusum leges indicare queant, ut de Coralio vs. 24. p. 224.

τερπωλὴ δ' ἰδίᾳ θεομένης ἐς φρένας αἰεὶ
 βήσας.

ubi fidenter corrigimus:

τερπωλὴ δ' ἰδίᾳ.

quod ne egere quidem videtur argumentatione. nam verba permu-
 tari docuit J. Phil. D'Orvillius Anim. in Charit. VIII. 7. p. 708.

Gravioribus maculis affectus est Argon. vs. 1278.

Ὡς παρὶ οἱ δέρισσαν ἀελλοπίδον ὑπὲρ ἱππων.

Αὐτὰρ κυανοχαῖτα χολωσάμεν. Διὶ πατρὶ
 Τύψεν λυκτείνην γαίην χρυσῇι τριαίνῃ,
 Καὶ ραΐγδην διεσκέδασεν κατ' ἀπείρονα πόντον
 Νῆσος εἰναλίας ἔμειναι.

sed & has, ut mihi visus sum, feliciter sic elui,

Καὶ ρα καταΐγδην σκέδασεν ---

Ipsæ vs. 1180.

Ἴκτο καταΐγδην θνοφερὴ βρομέυσσα θύελλος.

& de Lapidibus p. 222.

Ἦτε καταΐγδην ὑπὸ νέρτερος τηδύ. ἀνδρῶν.
 Δευομένη.

σκέδασεν *Homerus* frequentat. Ejusdem carminis vs. 396. legitur

Χερσὶ λύρῳ ἱρασσε, φρένας δ' ἐτέρπετο χεῖρων.

sed poëta scripserat:

φρένας δ' ἐπετέρπετο χεῖρων.

correctionem juvat liber Leidensis, in cujus margine legitur, ἰσ-
 τρέπτω. Hujus autem præstantissimi codicis ope similia menda non
 pauca tolli possunt, ut vs. 497.

Ἐνθάδε προσύοντες ἐπὶ κροκαλαῖς πρῶχέσας
 Διέπνα τὲ καὶ κλισίην.

Et vs. 678.

Αὐτὰρ ἔπειτα φινῶ. ---

Et vs. 778.

μηδίας κέλπυσιν ἐν ἡμερτοῖσι συνθῆναι.

Et vs. 1058.

Μαιώτας πρῶτ' ἐσαφικάνομεν ἀβροχίτωνας.

Habet enim προσύοντες, ἐπὶ, συνθῆναι, & πρῶτας ἀφικάνομεν, de quibus
 neminem dubitaturum existimo. Idem codex alias eruditorum
 conjecturas redarguit, alias confirmat, in primis *Pierfoni*; qui nu-
 per extinctus, & ingenii, & doctrinae suae triste nobis desiderium
 reliquit.

CAPUT VII.

Nonnullae literarum, syllabarum, verborum, versuumque trajectiones observatae. Valerius Flaccus, & Propertius sanati. Seuthos. Veteres Latiae. Mamilius tentatus. Scriptori incerto originis Romanae gentis medicina facta. Mater Euandri Carmentis dicta de carminibus, non autem Nicostrata. Avienolux, & salus reddita. Ducere diem. Mons arva, pontumque premit. Pertinere. Collectivo singulari prioris membri verbum plurale subjicitur. Ovidii versus perturbati in ordinem redacti. Nemesianus traiectione versuum de negligentia defensus.

Ea librariorum negligentia fuit, ut saepe literas, syllabas & verba, nonnunquam etiam versus loco moverent, & trajicerent. Non utar exemplis in re notissima; sed hujus generis errata quaedam corrigam.

Valerius Flaccus VI, 550.

*Dixit, & in Sueten, magnique in fata Ceramni
Emicuit.*

ita Pius edidit, cum codices offerrent *insuetem*; sagacissimus autem *Heinsius* corrigere conabatur: *in Suta*, vel *Buta*. Sed poeta scripserat, *in Seuthen*: quod nomen aliquot Thraciae Reges habuisse constat. v. *Cary* in *Historia Regum Thraciae* p. 8, 10, 27, 47. *Perfes* autem, cujus duces hoc loco memorantur, *Scythiam* movisse legitur *vs. 34*.

Propertius II, xxiii, 99.

O nimium nostro felicem tempore Romam,

Si contra mores una puella facit.

Haec ead. m. ante illam impune & Lesbia fecit.

Quae sequitur certe est invidiosa minus.

Qui quaerit Tatios veteres, durosque Sabinos,

Hic posuit nostra nuper in urbe pedem.

Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,

Altaque mortali deligere astra manu,

Quam facere, ut nostrae nolint peccare puellae.

Me.

Merito *Broekhusius* approbavit correctionem *Douzae*, & *Heinsii*, *duras Sabinas*. Utinam *Tatios* non approbasset! Nam quis elegans scriptor ita locutus est? Equidem novi illud *Martialis* XI, cv, 1.

Uxor vade foras, aut moribus utere nostris.

Non ego sum Curius, non Numa, non Tatius.

atque illud *Ovidii*,

Forsitan antiquae Tatio sub rege Sabinae

Maluerint, quam se, rura paterna coli.

sed aliud est, quaerere

antiquas Tatio sub rege Sabinas;

aliud

Tatios veteres, durasque Sabinas.

Deinde, quod caput est, verbis laudatis, atque adeo toto carmine de solis feminis, non autem maritis agitur. Nullus igitur *Tatii* locus relinquitur. Quid multa? Corrigendum,

Qui quaerit Latias veteres, durasque Sabinas.

Martialis I, LXII, 1.

Castia, nec antiquis cedens Laevina Sabinis.

Ovidius de Medic. F. v. 11.

Forsitan antiquae, Tatio regnante, Sabinae.

Juvenalis X, 299.

sanctos licet horrida mores

Tradiderit domus, & veteres imitata Sabinas.

ubi tamen codices discrepant. *Statius* Sylv. III, v, 44.

Heu ubi nota fides! totque explorata per usus,

Qua veteres Latias, Grajasque Heroïdas aequas.

Juvant emendationem minime difficilem Mss. codices, quos *Talios* habere testatur *Passeratius*, unde *Latios* literis tantum trajectis efficitur.

Illud autem *Talios* redigit in memoriam nostram *Manilii* locum IV, 659. similiter ab eruditissimo viro correctum esse:

Quondam Carthago regnum sortita sub armis,

Ignibus Alpinas cum contudit Hannibal arces,

Fecit

*Fecit & aeternum Trebiam, Cannasque sepulcris
Obruit, & Libyen Italas infudit in urbes.*

ita *Bentlejus*, *Huëtium* secutus, edidit, cum *Gemblacensis* codex offerret, *Libyan Italas*; *Isaacus* autem *Vossius* in libro suo, *Libyam talas*, inveniens emendabat:

Libyam Latias infudit in urbes.

Incertus scriptor originis Romanae gentis Cap. V. *Euander Arcas*, *Mercurii & Carmentis Nymphae filius*, simul cum matre eodem venit, quam quidam memoriae prodiderunt, primo *Carmentim dictam*, post *Nicostraten de carminibus*, eo quod videlicet omnium literarum peritissima, futurorumque prudens, versibus canere sit solita. Quis scriptum legit, *Euandri matrem* primo *Carmentam*, post *Nicostraten*, & quidem de carminibus, appellatam? Contrarium tradit *Plutarchus* in *Quaestionibus Romanis* T. II. p. 278. τὴν δὲ Καρμένταν οἱ μὲν Εὐάνδρου μητέρα λέγουσιν οὕσαν ἐλθεῖν εἰς Ἰταλίαν, ὀνομαζομένην Θέμιν. ὅς δ' ἔτιοι, Νικοστράτην. ἐμμέτρους δὲ χρησμοὺς ἄδουσαν, ὑπὲρ τῶν Λατίνων Καρμένταν ὀνομάζεσθαι. τὰ γὰρ ἔπη, κάρμινα καλοῦσιν. Conplures autem scriptores, in his *Servius* ad *Virg. Aen.* VIII, 336. *Dionysius Halicarnasseus*, & *Ovidius*, consentiunt *Carmentam* de carminibus esse nominatam. v. *Neapolis* ad *Fast.* I, 467. *Salmasius* quidem nomen prorsus esse Graecum contendit ad *Solin.* p. 43. sed id contra nos non facit. Illud vero quam incredibile, quam absurdum, *Nicostratae* nomen a carminibus esse ductum! Miror in mentem nemini venisse verba trajicere: primo *Nicostraten dictam*, post *Carmentim* de carminibus, praesertim cum sequentia corrigendi viam monstrarent: Adeo ut plerique velint non tam ipsam a carmine *Carmentam*, quam carmina, a qua dicta essent, appellata.

Sed haec haecenus. ad maiora veniamus. *Avienus Ora Maritima* vs. 552.

*Sordus inde denique
Populus agebat inter avios locos,
Ac pertinentes usque ad interius mare,
Qua piniferae stant Pyrenae vertices
Inter ferarum lustra ducebat
Et arva late & gurgitem ponti premit.*

Haec miserandum in modum corrupta, & depravata facile omnes intelligunt. *Is. Vossius*, in primis *Geographiae* peritissimus, in

Observ. ad *Pomp. Melam* II, v. p. 539. corrigere conabatur:

*Qua pinifertae stant Pyrenae vertices
Inter ferarum lustra ducebat greges,
Et arva late & gurgitem ponti premit.*

Hudsonus autem confidenter edidit: *pinifertae; &
Inter ferarum lustra decubantium.*

Vellem docuisset *decubantes* feras eo sensu placuisse bonis Latinitatis auctoribus! Equidem *pinifertae* non improbo; sed nullus dubito, quin lacuna sic explenda sit:

Inter ferarum lustra ducebant diem.

Nam correctio firmatur & probatur §f. 139.

Et fugax gens haec quidem

Diu inter arva cautium duxit diem

Secreta ab undis.

Miror autem *Vossium* de traiectione versuum nihil suspicatum. Quis est enim Criticus, qui ferre possit,

Populus agebat inter avios locos,

Ac ---

Inter ferarum lustra ducebat diem,

Et arva late & gurgitem ponti premit?

aut,

Populus agebat i. a. l.

Et a. l. e. g. p. premit?

ut *Hudsonus* videtur cepisse. Quis scriptor probabilis de populo dixit:

Et arva late & gurgitem ponti premit?

His incommodis, nisi me omnia fallunt, mederi poterimus, si legamus:

Sordus inde denique

Populus agebat inter avios locos;

Ac pertinentes usque ad interius mare

Inter ferarum lustra ducebant diem.

Qua

*Qua piniferto stat Pyrene vertice,
Et arva late & gurgitem ponti premit.*

Singula videamus. Quod de Pyrene tradit, ipsa res, & antiqui scriptores firmant, ut P. Mela II, 6. *Pyrenaeus primo hinc in Britannicum procurrit Oceanum; tum in terras fronte conversus Hispaniam irrumpit, & minore ejus parte ad dextram exclusa, trahit perpetua latera continuus, per omnem donec provinciam longo limite immissus, in ea litora, quae occidenti sunt adversa, perveniat.* & Plinius H. N. III, 4. *Pyrenaei montes Hispanias Galliasque determinant, promontoriis in duo diversa maria projectis.* cui consentit Marcianus Heracl. in Periplo p. 38. Illud autem, *Pyrene arva & gurgitem ponti premit*, multi Poëtae probant, in his Rutilius I, 315.

*Tenditur in medias mons Argentarius undas,
Ancipitique jugo caerulea curva premit.*

& Seneca H. F. v. 663.

Densis ubi aequor Taenarus sylvis premit.

& Phoen. v. 22.

*Vel qua alta maria vertice immenso premit
Inöa rupes.*

& quod praecipuum est, Avienus ipse D. O. T. v. 1060.

Libanus premit arduus arva.

& v. 222.

*Altera se cautes similis procul arietis ori
Exserit, & tenta late premit aequora fronte.*

Correxì vero,

*Qua piniferto stat Pyrene vertice,
pro, pinifertae stant Pyrenae vertices.*

cum propter *premit*, tum quod mons vertice maria premere dicitur, non autem vertices. Pertinere porro de populis & gentibus frequentatur. Inscriptio vetus a Plinio servata N. H. III, 24. p. 177. *Gentes Alpinae omnes, quae a mari supero ad inferum pertinebant.* Ipse Plinius IV, 1. *Fronte junguntur Maedi ac Denselatae: quibus Thraces ad Pontum usque pertinentes.* & VI, 7. *Ultra quas Arimphaei, qui ad Riphaeos pertinent montes.* Pomp. Mela

III, 1, 105. Varduli, una gens, hinc ad Pyrenaei jugi promontorium pertinens, claudit Hispanias. Omitto nunc exempla, quae ex Caesaris scriptis collegit Hadrianus Cardinalis in libello de Modis Latine loquendi. Iam vero neminem puto fore, cui displiceat illud, Sordus inde populus agebat, & pertinentes usque ad interius mare diem ducebant: sic enim locutus est Virgilius Aen. VIII, 146.

Gens eadem, quae te crudeli Daunia bello
Insequitur, nos si pellant, nihil abfore credunt,
Quin omnem Hesperiam penitus sua sub juga mittant;
Et mare, quod supra, teneant, quodque adluit infra.

Et Avienus vs. 282, 708, 1374.

Ergo & Nysaeos dicit gens rite recessus,
Et stata sollicito deducunt orgia ritu.

Et Livius I, xxvi, 12. Non tulit populus, nec patris lacrymas, nec ipsius parem in omni periculo animum: absolveruntque admiratione magis virtutis, quam jure caussae. & XXX, xlii, 16. Populum Romanum eo invictum esse, quod in secundis rebus sapere & consulere meminerit. Et, Hercule, mirandum fuisse, si aliter facerent. ubi v. Drakenborchium, ut & ad IV, xxvi, 7.

Ovidius Amor. II, vi, 20.

Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulacior ales:
Reddebas blaeso tam bene verba sono.
Raptus es invidia: non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidae pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter sua praelia vivunt:
Forfitan & fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec prae sermonis amore
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi; caussaeque papavera somni:
Pellebarque fitim simplicis humor aquae.
Vivit edax vultur, ducensque per aera gyros
Milius, & pluviae graculus auctor aquae.

*Vivit & armiferae cornix invisa Minervae,
Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit ille loquax, humanae vocis imago,
Psittacus.*

Duo versus 27, & 28. loco motos esse jam vidit *Marklandus* ad *Statii Sylv.* II, iv. p. 106. monens eos narrationem inopportune admodum abrumpere, cum jam in eo esset poëta, ut vitam & mores *Psittaci* describeret. Addo, nihil esse tam apertum tamque perspicuum, quam verba, *vivunt, vivit, vivit*, postulare, ut verius 25, 26. cum 33, 34, 35, 36. copulenter. Quod autem vir sagacissimus versus loco motos vult collocare post vs. 32. miror illum distrahere, quae inter se quam aptissime cohaereant:

*Raptus es invidia: non tu fera bella gerebas:
Garrulus & placidae pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter sua praelia vivunt.*

Etenim paci, *psittaco* gratae, contraria coturnicum bella opponuntur. Equidem vix dubito, quin oscitantes librarii versus 29, 30, 31, 32. cum 24. proxime sequerentur, infra 28. pro sua consuetudine detruferint; *Ovidius* autem scripserit:

*Reddebas blaeso tam bene verba sono.
Plenus eras minimo: nec prae sermonis amore
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi; caussaeque papavera somni,
Pellebatque sitim simplicis humor aquae.
Raptus es invidia: non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidae pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter sua praelia vivunt:
Forsitan & fiant inde frequenter anus.*

*Vivit edax vultur, ducensque per aera gyros
Milius, & pluviae graculus auctor aquae.
Vivit & armiferae cornix invisa Minervae,
Illa q. s. v. m. n.
Occidit ille loquax, humanae vocis imago,
Psittacus.*

sic non solum inelegans ejusdem vocis, *aquae*, repetitio vitatur: sed etiam carmen, omnibus versibus inter se congruentibus, praeclare cohaeret.

Nemesianus Cyneg. v. 227. de medicina canum:

*Mox lactis liquidos sensim superadde fluores,
Ut non cunctantes haustus infundere cornu
Inserto possis, furiasque repellere tristes,
Atque iterum blandas canibus componere mentes.
Quin & Tuscorum non est extrema voluptas
Saepe canum: sit forma illis licet obsita villo,
Dissimilesque habeant catulis velocibus artus;
Haud tamen injucunda dabunt tibi munera praedae.
Namque & odorato noscunt vestigia prato,
Atque etiam leporum secreta cubilia monstrant.
Horum animos, moresque simul, naresque sagaces
Mox referam: nunc omnis adhuc narranda supellex
Venandi, cultusque mihi dicendus equorum.
Cornipedes igitur lectos det Graecia nobis.*

Locus de Tuscis canibus hominum doctissimorum reprehensione non caruit. Hoc errat, inquit I. C. Scaliger Poëtic. VI. 7. *Nemesianus*, quod in principio cum partitus sit canum genera in Lacedaemonium, Molossium, Britannum, Hispanum, Panonicum, Libycum, ac mox faciem, quae optima esset, descripserit, deinde exercuerit ad tentamenta venationis, tum morbos leviter attigerit: redit ad canum patrias,

*Quin & Tuscorum non est extrema voluptas
Saepe canum.*

Casparus autem *Baribius*: vel ista luxata sunt suo loco: vel *Nemesianus*, quae heic sequuntur, melius poterat tractare initio, cum de canibus & patriis eorum inciperet, quod & *Scaliger* observavit. Sed non dubito Afrum Poëtam gentilem suorum hominum morem probare, qui modo acute & erudite dicant, reliqua floccifaciunt. *Burmannus* vero putat, haec incidisse *Nemesiano*, cum jam de canibus finierat, & ideo, antequam ad equos transfret, *Quin & &c.* interjecisse. Mihi placet illud argumentum, quo sagacissimi viri Tuscos canes alieno loco memorari docent. Illud non probo, quod *Nemesianum* reprehendunt. Etenim communi sensu Poëtam carere putem, qui in initio nobilia canum genera, deinde faciem, tum feturam, nutrictum, & alia memoret; post ad venationem exerceat; ad extremum morbos, & curationes attingat; his autem subjiciat versus loco maxime alienos,

Quin

*Quin & Tuscorum non est extrema voluptas
Saepe canum.*

Ulitius quidem Tuscos a reliquis separari dicit, quod

„ *Dissimiles habeant catulis velocibus artus.*

„ Tum etiam, quod sagaces tantum sint. Sed quis vel mediocris scriptor ob leves adeo causas ordinem rerum perturbare velit? Nam quod *Oppianum* similiter ordinem neglexisse dicit, injuste facit. Elegans enim poeta, locum de investigatione tractans, apte Britannos canes, ante praetermissos, commemoravit, quorum incredibilis ad investigandum sagacitas narium praedicabatur. Librarios vero, non autem *Nemesianum*, versus turbasse vel ex illis ethici cogique possit,

Horum animos, moresque simul, naresque sagaces

Mox referam.

quippe quae non ad Tuscos canes, qui in pervulgatis libris antecedunt, sed omnes in initio laudatos pertineant. Quis enim credat Poëtam de canibus, quos unus forsan *Oppianus* memoret, ipse autem parce laudet, accuratius & diligentius agere voluisse, quam de Spartanis, & Molossis, & reliquis nobilioribus initio carminis celebratis? Deinde, qui libros de venatione scripserunt, aliis canibus animos, aliis nares sagaces tribuunt, ut *Gratius* vs. 171.

At fugit adversos idem qui reperit hostes

Umber. quanta fides utinam & sollertia naris,

Tanta foret virtus, & tantum posset in armis!

At Tuscos & animosos & sagaces fuisse quis tradidit? Ipse certe tantum sagaces facit vs. 235.

Namque & odorato noscunt vestigia prato,

Atque etiam leporum secreta cubilia monstrant.

Quod si verba,

Horum animos, moresque simul, naresque sagaces

Mox referam.

ad omnes canes ante memoratos pertinent, necesse est versus in vulgatis libris proxime praecedentes, quibus Poëta de Tuscis tractat, loco motos esse. Roget nunc aliquis, quem locum illis ab auctore datum fuisse putem, nihil dicam mihi videri probabi-

bilius, quam post vs. 127. positos fuisse hoc modo:

Sed non Spartanos tantum, tantumve Molossos

Pascendum catulos: diuisa Britannia mittit

Veloces, nostrique orbis venatibus aptos.

Nec tibi Pannonicae stirpis temnatur origo,

Nec quorum proles de sanguine manat Ibero.

Quin & Tuscorum non est extrema voluptas

Saepe canum: fit forma illis licet obsita villo,

Dissimilesque habeant catulis velocibus artus:

Haud tamen injucunda dabunt tibi munera praedae.

Namque & odorato noscunt vestigia prato,

Atque etiam leporum secreta cubilia monstrant.

Quin etiam siccae Libyes in finibus acres

Gignuntur catuli, quorum non spreveris usum.

sic versus aptissime inter se junguntur, & errati causa cognoscitur. scilicet librarius, repetitione vocis, *quin*, in initio versuum recurrentis, deceptus ab una ad alteram transiit, & omnia media pro consuetudine praetermisit, alieno loco deinde reposita. Neminem autem fore puto, quem offendant illa, *quin &*, *quin etiam*, quippe quae poeta non fugerit repetere vs. 231, 269, 294, 303, 198, 206. Iam vero locus, unde sex versus exempti sunt, ita cohaeret, ut nihil ne fingi quidem possit aptius:

Atque iterum blandas canibus componere mentes.

Horum animos, moresque simul naresque sagaces

Mox referam: nunc omnis adhuc narranda supellex

Venandi, cultusque mihi dicendus equorum.

Cornipedes igitur lectos det Graecia, nobis.

I N D E X

VETERVM SCRIPTORVM,

QVIBVS LVX ET SALVS EST REDDITA.

A NTONINVS	LIBERALIS.	LVCANVS.	p. 61, 62.
ARATVS.	p. 21.	MACROBIVS.	p. 14, 15.
AUGVSTINVS.	p. 51.	MANILIVS.	p. 8, 9. 80, 81.
AVIENVS.	p. 57.	MAXIMIANVS.	p. 35.
p. 37-51. 59, 60. 74. 81. 84.		NEMESIANVS.	p. 86-88.
AVSONIVS.	p. 6, 7.	NICANDER.	p. 76.
BOETHIVS.	p. 33, 34.	ORPHEVS.	p. 15, 16. 75-78.
CATALECTA PITHOEI.	p. 75.	OVIDIVS.	p. 9, 10. 21. 84, 85.
CATVLLVS.	p. 36, 37.	PETRONIVS.	p. 30.
CICERO.	p. 22.	PROPERTIVS.	p. 28. 80.
COLVMELLA.	p. 12-14.	SCRIPTOR incertus.	p. 72, 73.
COLVMBANVS.	p. 60, 61.	— — — — —	qui PINDA-
CORIPPVS.	p. 2-4. 68.	RVS Thebanus vocatur.	p. 34, 35.
ETYMOLOGVS.	p. 76.	— — — — —	Originis G.
EVRIPIDES.	p. 14, 15.	R.	p. 81.
GERMANICVS.	p. 55-58. def. 52.	SEDVLIVS.	p. 52.
GRATIVS.	p. 29.	SEVERVS.	p. 31.
GVNTHERVVS.	p. 63, 65.	SERVIVS.	p. 57.
HOMERVVS.	p. 76.	SILIVS.	p. 11. 25-28.
HORATIVS.	def. p. 65.	STATIVS.	p. 12, 13. 62. 66-68. 70, 71.
ISIDORVS.	p. 5.	TERTVLLIANVS.	p. 57.
IUSTINVS.	p. 73.	VALERIVS FLACCVS.	p. 10. 22, 23.
IUVENALIS.	p. 4. 70. def. p. 19.		79.
LIBANIVS.	p. 21.	VIRGILIVS.	p. 17-19. 24. 36.
LICENTIVS.	p. 31-33.		53-55.

Pag. 4. pro deleter. leg. delere.

M

QVIBVS LVX ET SALVS EST REDDITA.

LIBENTIVS	p. 31-33.	VIRGILIVS	p. 1-19. 24. 26.
LIBANIVS	p. 21.	VIRGILIVS	p. 1-19. 24. 26.
IVENALIS	p. 4. 70. 461. p. 19.	VALERIUS FLACCVS	p. 10. 22. 27.
IVSTINVS	p. 73.	TERENTIIVS	p. 27.
ISIDORVS	p. 2.	STATIVS	p. 12. 13. 26. 27. 28.
HOMERVS	p. 76.	SILIVS	p. 11. 25. 28.
HORATIVS	461. p. 65.	SILIVS	p. 11. 25. 28.
GRATIVS	p. 29.	SILIVS	p. 11. 25. 28.
GERMANICVS	p. 25-28. 461. 52.	SEVERVS	p. 31.
EURIPIDES	p. 14. 15.	SEVERVS	p. 31.
ETYMOLOGVS	p. 76.	SEVERVS	p. 31.
CORNEPVS	p. 2. 4. 68.	SEVERVS	p. 31.
COLVMBANVS	p. 60. 61.	SEVERVS	p. 31.
COLVMBELLA	p. 12-14.	SEVERVS	p. 31.
CICERO	p. 22.	SEVERVS	p. 31.
CATVLLVS	p. 36. 37.	SEVERVS	p. 31.
CATALICTA PYTHOEL	p. 75.	SEVERVS	p. 31.
BOETHIVS	p. 33. 34.	SEVERVS	p. 31.
AVSONIVS	p. 6.	SEVERVS	p. 31.
AVENIVS	p. 37. 51. 52. 60. 74. 81. 84.	SEVERVS	p. 31.
AVGVSTINVS	p. 27.	SEVERVS	p. 31.
ARATVS	p. 21.	SEVERVS	p. 31.
ANTONINVS	p. 21.	SEVERVS	p. 31.

Page 4. pro delictis leg. delens.

M

XX

N

90

Schrader, Johannes

Johannis Schraderi Observationum Liber

Franequera 1761

4 Philol. 83 p

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10687507-5